

Přílohy:

Tabulka č. 1

bezpečné prostředí pro pokládání dotazů	2,6,9	DVO1	DVO2	DVO3	O3, O6, O11, O7, O11
Česko jako přechodná destinace-demotivace k učení se	1, 2,13	DVO1		DVO3	O10,O1, O16
Česko jako trvalá destinace pro život-motivace k učení	1, 2	DVO1		DVO1,	O10,O3, O1, O4
Česko primárně jako útočiště	1, 2,12	DVO1		DVO3	O2, O1, O15
dítě tlumočnickem při komunikaci škola-rodíče	1, 4	DVO1			O1
dostatek informací o žákovi-cizinci	1,8,9,10,11	DVO1		DVO3	O1, O10
dostatek informací o žákovi-cizinci s SPU	1	DVO1			O1
druhý stupeň ZŠ je v češtině zaměřen primárně na gramatiku-problém při rozvíjení k3	3	DVO1			O4
extra doučování	2,6,8,13	DVO1	DVO2	DVO3	O3, O7, O10, O10, O10, O15
funkce speciálního pedagoga	1	DVO1			O1, O1, O5
hojně využívání nonverbální komunikace s žákem-cizincem	4	DVO1			O5, O3 (děti)
informace za pochodu	1	DVO1			O1, O1, O2, O2
zj	1, 2,12	DVO1		DVO3	O1, O2, O15, O15
je důležité žáka-cizince chválit	2,1,10	DVO1		DVO3	O3, O12, O13
komplikovaná minulost žáka-cizince	2, 3,11,12	DVO1		DVO3	O2, O2, O3, O14, O15, O15
komunikace v češtině v rodině žáka-cizince	2, 1,12,12	DVO1		DVO3	O3, O1, O1, O15, O1, O10, O16
memorování bez hlubšího porozumění	4,13	DVO1	DVO2	DVO3	O5, O5, O15, O9
META jako reprezentant neziskového sektoru, odborník, materiály	2,11,13	DVO1	DVO2	DVO3	O9, O15, O2, O7, O13, O14,
náboženské přesvědčení žáka-cizince	2, 3	DVO1			O1
nedá se určit vstupní znalost dítěte	1	DVO1			O2, O2
nedostatek úvodních informací	1	DVO1			O1, O1, O1, O1, O2
není kladen důraz na nonverbální komunikaci	4	DVO1			O5, O5, O5
neziskové organizace, které se věnují výuce žáků-cizinců-META					
nutně mít k žákům-cizincům citlivý přístup		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE (pozor na R2)
období školního roku, kdy žák-cizinec přijde, jako podstatný faktor	2	DVO1			O3
obtíže při vysvětlování kulturních fenoménů	3	DVO1			O6
osobnost žáka-cizince jako podstatný faktor, který ovlivňuje výuku		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE
pedagogicko-psychologické poradny a žák-cizinec	7,8		DVO2	DVO3	O8, O10,
peníze na výuku navíc	2	DVO1			O3,O10
pozitiva multikulturní školy	4,9	DVO1		DVO3	O5, O11
pozitivní přístup rodičů žáka-cizince		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE (pozor na R2)
práce s knihou pro celou třídu stejná	5,7,11	DVO1	DVO2	DVO3	O14, O8, O6
prostředí jako faktor v procesu integrace žáka-cizince nehraje klíčovou roli		POZOR	POZOR	POZOR	POZOR
prostředí jako zásadní prvek		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE (pozor na R2)
přístup rodičů žáka-cizince klíčovější na prvním stupni ZŠ	12			DVO3	O15
půl roku trvá, než se žák-cizinec začlení do běžné výuky	6,7		DVO2		O7, O8
půl roku žák-cizinec nemůže propadnout	2,7	DVO1	DVO2		O8, O2
původ žáka-cizince	1,2,3,6,8	DVO1	DVO2	DVO3	O7,O1, O10, O10, O1
rodiče musí české ZŠ důvěřovat	12			DVO3	O15
rozdíly mezi jazykem výchozím a cílovým jako pomoc ve výuce češtiny	4,7	DVO1	DVO2		O3, O7, O1
rychlost žáka jako známka pokroku	7		DVO2		O9
schopnost lépe se dorozumět jako známka pokroku	7		DVO2		O8
skupinová práce	10			DVO3	O13, O12,
skupinová práce je nastavena stejně pro celou třídu	9,1			DVO3	O12, O12
sociokulturní odlišnosti žáka-cizince projevující se ve výuce	3,10,12	DVO1		DVO3	O4, O4, O10, O4, O4, O13, O15 (popsat konkrétně)
speciální materiály pro žáka-cizince	6,7,11		DVO2		DVO3 O7, O7, O14
specifický typ školy	1, 2,8	DVO1		DVO3	O2, O4, O10
stanovení výukových cílů podle úrovně a podle předmětu	8			DVO3	O10
škola nemá dostatek informací	1	DVO1			O1, O2, O1
učebnice češtiny pro cizince	10			DVO3	O13
učebnice pro první stupeň	6,7,11		DVO2	DVO3	O7, O13, O14, O8, O14
učitel jako silný faktor úspěšné integrace žáka-cizince	2,7,10	DVO1	DVO2	DVO3	O2, O4, O5, O6, O9, O6, O8, O3, O13
věk a možná úroveň češtiny jako indikátor, kam žáka zařadit	1,6	DVO1	DVO2		O7, O1, O1, O1, O3
vizualizace, transparentnost materiálů		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠICHNI (pozor R2)
vlastní materiály		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠICHNI (pozor R2)
vůle a motivace jako silný faktor v procesu osvojení si komunikační kompetence u žáka-cizince		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠICHNI (pozor R2)
vysoké nároky na pedagoga vyučujícího v multikulturní třídě		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠICHNI (pozor R2)
využívání bilingvních knížek	5,6	DVO1	DVO2		O6, O7 (ne)
využívání mezijazyka					popsat více-různí se
vzájemné obohacování skrze odlišné kultury	3,1	DVO1		DVO3	O4, O4, O12,
xenofobie mezi učiteli vůči žákům-cizincům	9,13			DVO3	O9, O11, O16
základním cílem je dorozumět se		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠICHNI (pozor R2)
zdůrazňování rozdílů mezi žákem-cizincem a českým žákem jako negativum nebo	3,1	DVO1		DVO3	O13, O4, O4, O4
znalost jazyka žáka-cizince	1,4,5,6,13	DVO1	DVO2	DVO3	O3, O7, O16, O1, O1,
znalost obsahu referenčního rámce	6,7		DVO2		O8, O7
ZŠ a její projekty na podporu začleňování žáků-cizinců	2, 5	DVO1			O3, O4
ZŠ jako zprostředkovatel kurzů pro učitele					doplňující otázky
žáci-cizinci se stejným MJ v jedné třídě-vzájemná pomoc při výuce jč					popsat více-různí se
žák-cizinec a jeho potřeba důležitosti a seberealizace ve třídě		VŠUDE	VŠUDE	VŠUDE	VŠICHNI
žák-cizinec a SPU	6,7,8,13		DVO2	DVO3	O8, O10, O16
žák-cizinec komunikuje i přes špatnou znalost češtiny		DVO1			
žák-cizinec obtížně zvládá předměty, kde je čeština nezbytná					

Tabulka č. 2

DVO1	1 Vstupní informace	<ul style="list-style-type: none"> • asistent pro žáka-cizince • bezpečné prostředí pro pokládání dotazů • Česko jako přechodná destinace-demotivace k učení se • Česko jako trvalá destinace pro život-motivace k učení se • dostatek informací o žákovi-cizinci • žák-cizinec s SPU • speciální pedagog • je důležité žáka-cizince chválit • komunikace v češtině v rodině žáka-cizince • nedá se určit vstupní znalost dítěte • původ žáka cizince • sociokulturní odlišnosti žáka-cizince projevující se ve výuce • specifický typ školy • škola nemá dostatek informací • biligvní žák • zdůrazňování rozdílů mezi žákem-cizincem a českým žákem jako pozitivum nebo negativum
	2 Nutno vzít v potaz	<ul style="list-style-type: none"> • bezpečné prostředí pro pokládání dotazů • Česko jako přechodná destinace-demotivace k učení se • Česko jako trvalá destinace pro život-motivace k učení se • extra doučování • je důležité žáka-cizince chválit • komplikovaná minulost žáka-cizince • komunikace v češtině v rodině žáka-cizince

		<ul style="list-style-type: none"> • META jako reprezentant neziskového sektoru, odborník, materiály • náboženská přesvědčení cizince • období školního roku • peníze na výuku navíc • půl roku žák-cizinec nemůže propadnout • původ žáka-cizince • specifický typ školy • ZŠ a její projekty na podporu začleňování žáků-cizinců
	3 Sociokulturní aspekt	<ul style="list-style-type: none"> • komplikovaná minulost žáka-cizince • náboženské přesvědčení žáka-cizince • obtíže při vysvětlování kulturních fenoménů • pedagogicko-psychologické poradny a žák-cizinec • původ žáka-cizince • sociokulturní odlišnosti žáka-cizince projevující se ve výuce • vzájemné obohacování skrze odlišné kultury • zdůrazňování rozdílů mezi žákem-cizincem a českým žákem jako negativum nebo pozitivum
	4 Komunikace	<ul style="list-style-type: none"> • dítě tlumočnickem při komunikaci rodiče – škola • nonverbální komunikace ANO • memorování bez hlubšího porozumění • nonverbální komunikace NE • rozdíly mezi jazykem výchozím a cílovým jako pomoc ve výuce češtiny • znalost jazyka žáka-cizince
	5 Vědomosti a dovednosti	<ul style="list-style-type: none"> • práce s knihou pro celou třídu stejná

		<ul style="list-style-type: none"> • využívání bilingvních knih • znalost jazyka žáka-cizince • ZŠ a její projekty na podporu začleňování žáků-cizinců
DVO2	6 Výukový plán	<ul style="list-style-type: none"> • původ žáka-cizince • využívání bilingvních knih • znalost jazyka žáka-cizince • bezpečné prostředí pro pokládání dotazů • extra doučování • půl roku trvá, než se žák-cizinec zařadí do běžné výuky • původ žáka-cizince • speciální materiály pro žáka-cizince • učebnice pro první stupeň • věk a možná úroveň češtiny jako indikátor kam žáka-cizince zařadit • využívání bilingvních knížek • znalost obsahu referenčního rámce • žák-cizinec a SPU
	7 Výukový cíl	<ul style="list-style-type: none"> • rozdíly mezi jazykem výchozím a cílovým jako pomoc ve výuce češtiny • práce s knihou pro celou třídu stejná • půl roku trvá, než se žák-cizinec zařadí do běžné výuky • speciální materiály pro žáka-cizince • učebnice pro první stupeň • znalost obsahu referenčního rámce • žák-cizinec a SPU • pedagogicko-psychologická poradna a žák-cizinec • půl roku žák-cizinec nemůže propadnout

		<ul style="list-style-type: none"> • rozdíly mezi jazykem výchozím a cílovým jako pomoc ve výuce češtiny • rychlost žáka jako známka pokroku • učitel jako silný faktor úspěšné integrace žáka-cizince
DVO3	8 Systém	<ul style="list-style-type: none"> • původ žáka-cizince • extra doučování • původ žáka-cizince • žák-cizinec a SPU • pedagogicko-psychologická poradna a žák-cizinec • stanovení výukových cílů podle úrovně a podle předmětu • dostatek informací o žákovi-cizinci • specifický typ školy
	9 Prostředí	<ul style="list-style-type: none"> • bezpečné prostředí pro pokládání dotazů • dostatek informací o žákovi-cizinci • pozitiva multikulturní školy • skupinová práce nastavena pro celou třídu stejně • xenofobie mezi učiteli vůči žákům-cizincům
	10 Sociální vztahy	<ul style="list-style-type: none"> • sociokulturní odlišnosti žáka-cizince projevující se ve výuce • učitel jako silný faktor úspěšné integrace žáka-cizince • dostatek informací o žákovi-cizinci • je důležité žáka-cizince chválit • učebnice češtiny pro žáka-cizince
	11 Materiály	<ul style="list-style-type: none"> • komplikovaná minulost žáka-cizince • práce s knihou pro celou třídu stejná • speciální materiály pro žáka-cizince • učebnice pro první stupeň

		<ul style="list-style-type: none"> • dostatek informací o žákovi-cizinci • META jako reprezentant neziskového sektoru, odborník, materiály
	12 Rodina	<ul style="list-style-type: none"> • sociokulturní odlišnosti žáka-cizince projevující se ve výuce • Česko primárně jako útočiště • komplikovaná minulost žáka-cizince • komunikace v češtině v rodině žáka-cizince • přístup rodičů žáka-cizince důležitější na prvním stupni ZŠ • rodiče musí české ZŠ důvěřovat
	13 Obtíže	<ul style="list-style-type: none"> • znalost jazyka žáka-cizince • extra doučování • žák-cizinec a SPU • xenofobie mezi učiteli vůči žákům-cizincům • Česko jako přechodná destinace-demotivace • META jako reprezentant neziskového sektoru, odborník, materiály

Polostrukturované rozhovory

R1

T (→): Já tě tady vítám

R (+): děkuji

T: Děkuji, že jsi přišla mi pomoci s výzkumným šetřením. Na začátek bych chtěla zmínit, zda souhlasíš s nahráváním rozhovoru, protože data z toho rozhovoru budou zpracována pro to výzkumné šetření.

R: Ano.

T: Já bych začala první otázkou.

TO1 Mě by zajímalo, jaké info si předem zjišťuješ o žákovi-cizinci, kterého máš vyučovat. Když je začátek roku, nebo když se dozvíš, že má být do té třídy někdo přidán, tak jaké informace jsou pro tebe důležité.

+ Předně, když tu třídu dostanu jako celek, tak kolikrát ani nevím, kdo je tam cizinec, protože učím na škole, která je spravována židovskou obcí a hodně dětí tam má nějaké zvláštní jméno, takže na první pohled, když se podíváš do třídnice, tak by se ti zdálo, že je tam cizinců třeba docela dost, ale ono to tak není. A potom, když je tam někdo cizinec, tak se to dozvím až v průběhu toho vyučování, a to potom si zajdu za speciální pedagožkou, kterou tam máme a zjišťuju, co ona o tom dítěti ví. A ty informace se různí. Pokud je to někdo, kdo chodil už na první stupeň a potřeboval nějakou podporu, tak je těch informací dost. Pokud je to někdo, kdo přišel nově, tak třeba ani ona sama na začátku roku ještě nemá všechny informace.

→ jasně, jasně, hm

TO2 Takže to znamená, když bych se zeptala na to, jaké obvykle mají žáci, ti žáci, prostě jak ten vyučovací proces probíhá, jestli mají informace o té škole, a o tom prostředí ve kterém se nachází, tak víš to? Dokážeš to určit?

+ jaké info mají ty děti?

→ Ano, mají oni.

+ To si nedokážu představit, ale zřejmě, pokud je to ta židovská škola, je to komunitní škola, tak minimálně co se týče té kultury, a toho, co třeba budeme slavit za svátky a jak určitým způsobem bude fungovat režim té školy, tak to si myslím že tu představu ty děti mají, nebo ti rodiče. Ale když přijedou, já nevím, z Ruska nebo z Izraele, tak nevím, jestli si dokážou představit přesně jak tady funguje škola v Čechách. Tak to nevím, vůbec.

→ hm, hm, jasně, jasně

TO3: Tak a teďka bych se chtěla zeptat, co je pro tebe nutné brát v potaz, pokud je tvým cílem rozšířit především komunikační horizont žáka-cizince, kterého máš ve třídě.

+ co je nejdůležitější, jako základ?

➔ No, co je jakoby, nemusí být jenom jedna věc, prostě co je fakt nutné brát v potaz, abys docílila toho, že bude schopný komunikovat.

+ hm, no, já vždycky začínám, ale tam není ta informace, kterou já bych potřebovala o tom žákovi vědět, ale třeba mě to ještě napadne. Ale nejdůležitější je, podle mě, vytvořit, bezpečné prostředí, kde se ten žák nebojí mluvit. A nebojí se mluvit ani tou chatrnou češtinou kterou má, nebo si pomoci i jiným způsobem, jiným jazykem. Takže pokud ten učitel dokáže zajistit bezpečné prostředí, bezpečné klima, tak to je podle mě, úplně nejzákladnější jako, předpoklad pro to, aby se vůbec něco dalšího mohlo rozvíjet. A o tom dítěti, je dobré znát ten výchozí jazyk, protože, když ho znám, tak potom vím, jakým způsobem vysvětlit změnu, na co si třeba může dát pozor a já můžu říct, jo pozor, takhle je to v tvém jazyce, ale my to tady takhle máme jinak. Takže když znám ten mateřský jazyk, tak je to lepší. Třeba v hebrejštině při psaní oni předložku píšou dohromady se jménem, který následuje. a to se často stane, že to píšou dohromady, něco třeba jako prvňáci, když píšou dohromady v lese dohromady, ale pro ně je to třeba v té hebrejštině korektní verze. A to já jako musím upozornit na to, jo já vím, že takhle je to správně u vás, ale my to prostě rozdělujeme.

Takže ten výchozí jazyk, taky jestli někdo z rodiny ovládá třeba češtinu, nebo jestli je nějaká možnost se s někým případně spojit, ale to je třeba možnost ve chvíli kdy, třeba jako učitel cítím, že je tam nějaký blok, že je tam nějaká překážka, na kterou já nestačím reagovat v rámci toho prostoru, který mám. A většinou když si všimnu, že je někdo slabší, tak si s ním dávám i hodiny navíc.

➔ aha, a to je z tvé vlastní iniciativy? Aha, ty bláho.

+ Ale, třeba teď to bylo docela dobrý, protože kolegyně našla nějaký grant na podporu výuky dětí s odlišným mateřským jazykem, a, takže některý ty hodiny se mi potom mohly proplatit. Ale i kdyby ten grant nebyl, tak já stejně s těma dětma prostě řeknu: Jako který den máš čas, jako, dáme hodinu, takže.

➔ hm, tyjo, tak to je skvělý. No a děláš to i proto, jako napadá mě to k tomu, aby hm, to vlastně nebrzdilo tu třídu? Jako aby se dokázalo prostě pracovat tak nějak jako více, rozumíš, jako, aby ten člověk nebyl jako opravdu, vlastně vrátím se k tomu, co jsi říkala na začátku, to prostředí, aby prostě nebyl jako vyčleněný tím tuplem.

+ hm, asi jo, ale to podle mě je to spojený. Že prostě, čím víc se zlepšuje ta jeho jazyková kompetence a čím víc poznává to prostředí, tak tím samozřejmě je mu i to okolí bližší, takže to podle mě spolu souvisí.

➔ jasně, jasně, super.

TO4 chtěla bych se zeptat, jak v hodinách pracuješ, nebo jestli je otázka, jestli k tomu dochází, ale jak v hodinách pracuješ, pakliže dojde, s odlišnými kulturními zvyklostmi, které se projevují v komunikačních situacích, jestli k tomu dochází.

+ hm, no, tak zatím k tomu nějak nedošlo.

➔ hm

+ nebo nedokážu si představit, máš nějaký příklad?

➔ no, tak třeba, já nevím, jedná se hodně o nonverbální komunikaci, jo, nějaké dívání se od očí, nebo prostě možná nějaké dotýkání se, nebo hmm..reagování na nějakou proxemiku, jo, nebo nějaké zdvořilostní principy, jo, ono jako hodně záleží na té národnosti a na tom původu toho žáka, takže jako ono se to vždycky odvíjí od toho, koho v té třídě máš.

+ hm, tam je vlastně specifikum asi u té naší školy, že jak pochází, více méně třeba i zároveň z té židovské kultury, takže ta kultura není tolik odlišná. Takže tam vždycky něco, co jako všechny spojuje.

TO5 Já se k tomu vlastně, to s tím souvisí, tak další otázka, Jak v hodinách využíváš nonverbální komunikaci? Nějak se to pokus, úplně jednoduše...

+ Myslím že hodně. Tak třeba hodinu začínám tím, že hm... žáci stojí a já se s každým pozdravím očima.

➔ aha

+ úplně s každým, jednotlivě

➔ a máš třicet žáků

+ ne, mám jich 16, to jsou malé třídy. No, ale i kdyby jich bylo tolik, tak to prostě zabere více času, ale prostě čekám na každého a všichni čekají na všechny, takže a je to dobré, protože z toho, jak se tváří třeba poznáš jestli je unavený, nebo prostě j roztěkaný, takže se chvíli dívám dýl a on se vlastně zklidní a ví, že začala hodina, takže to je nonverbální komunikace, to je podle mě, důležitá, jako pro mě v tom začátku, po tom... když k někomu jdu a jdu mu něco vysvětlit, tak si sednu, abych byla na stejný úrovni, jako nestojím nad někým, ale prostě pokleknu si, no, hodně pobíhám po třídě, pořád. A já to mám tak, že i ty děti se různě mění že pracují hodně ve skupinách, takže to jako rozděluju a myslím si, že jsem taková běhavá a že hodně máchám třeba rukama a že hodně máchám rukama, ale nikdy jsem se neviděla, to si třeba myslím, no, a jinak, jinak nevím. Nevím, co by mě k tomu napadlo.

➔ jo, to úplně stačí. Není nutné nějak podrobně. Jo, děkuju.

TO6 Teďka bych se chtěla zeptat na otázku, jestli nějak ověřuješ, že žák-cizinec umí aplikovat vědomosti, v praxi, které se týkají reálií České republiky? Ono je to asi zase specifické u vás v té židovské škole, to je takový zas možná jiný případ, ale pakliže se jedná o reálie, tak jestli to prakticky prostě zvládá, nebo jestli to dokážeš zhodnotit.

+ jako nic cíleně k tomu, k tomu nedělám. Já teď přemýšlím o žácích, které jsem měla teď v šestce,

tam je jeden kluk, ten má tátu z Izraele a mamku Slovenku, takže Slovensko, to je nám blízká kultura, ale pro něj je třeba čeština dost těžká, a právě se jí bál, na tom na prvním stupni, ale tady ho právě začala bavit. V té šestce a hrozně rád třeba píše slohy, a to mi přijde jako fakt jako jedna z nejlepších věcí jako základ. Ty slohy formálně nejsou moc dobrý, prostě je tam spousta chyb, ale obsahově jsou skvělé a jeho to baví a je vidět, že prostě když je to ten jeho vlastní text, že když mu něco řekneš, tak že se jako i sám chce zlepšit. No tak je jenom jako odbočka. Ale takže tam mám tu slovenštinu, táta Izraelec, a je to taková jako netypická rodina. Potom tam mám kluka, jehož táta je ze Srbska a potom holka a ty mají izraelsko-ruský kořeny, no ale všichni ovládají tu češtinu dobře a myslím že už jsou i s tou kulturou sžitý. Ž tak třeba

neví něco co ví ostatní něco z českých pověstí a kolikrát to neví třeba ani český děti, potom třeba když je zeměpis, taky znají něco, kde byli na výletě a já nevím třeba jako...

➔ no já nevím, mě třeba napadá, mě napadá, když pracuješ s nějakými reklamními slogany, tak to často odkazuje k nějakým ustáleným jazykovým prostředkům, nebo k něčemu prostě, co souvisí s naším sociokulturním prostředím, tak jestli se, jestli se chytají ta děcka. Jestli nějakým způsobem se zorientují.

+ Jo takhle, no, tak většinou se chytanou vždycky, protože hmm ani ne všechny český děti mají tak bohatou slovní zásobu a ten fond třeba těch ustálených slovních spojení. Taky tomu někdy nerozumí i ty český děti. Takže, tam jsem nezaznamenala, že by byly nějak mimo.

TO7 Tak jo, chtěla bych se zeptat, od čeho se odvíjí plán práce, dle kterého v hodině pracuješ, s žákem-cizincem. Za předpokladu, tedy že nějaký plán práce je.

+ Plán práce konkrétně pro toho žáka?

➔ No, řekni obecně, jak to máš. Možná to bude úplně nejlepší.

+ No, tak třeba v minulém roce jsem měla ve třídě do pololetí jednu holku a měla tam i asistentku a té jsem připravovala úplně samostatnou hodinu, úplně prostě bokem. A styčný body byly, možná úplně zhruba. Nějak jako téma třeba substantiva, že se to nějak týkalo substantiv. Ale jinak šlo o primárně prostě výuku češtiny jako cizího jazyka, a to měla právě k tomu měla asistentku. Takže to měla takhle speciální. Potom pro třeba ty kluky, dva. Jeden, jak je z toho Srbska, a ten Izraelec, jak má mamku ze Slovenska. To je zajímavý, jak se to spojí...asi můžu říkat jejich jména, ne? Nebo...No, tak ten kluk ze Srbska je Alex. A on dostává záněty do ruky. On neumí psát, jako vůbec. Já třeba jsem ani nevěděla, že by dítě mohlo projít prvním stupněm, aniž by umělo psát. Jakože on, když by ses podívala na to, jak píše, tak to vypadá, jako když se dítě na konci první třídy napíše nějaký text. Píše tiskace, různě to skáče, nerozdělí slova, nedá tečku na konci. Občas vypadne písmenko, prostě fakt je to zvláštní. No a on mi to vyprávěl, že se učil psát a prostě dostal hroznou křeč do ruky a prostě nemohl psát. Takže on potom dlouho chodil jenom na nějaký cvičení, rozhejbávání a uvolňování zápěstí, aby to tělo zapomnělo ten reflex, že když chytne tu tužku, tak dostane křeč. Třeba, já jsem na začátku roku byla i zmatená z toho, když jsem viděla to písmo. Takže zase, dala jsem si s ním tu hodinu bokem, aby zkusil psát psace. A jako on, když píše psace a hodně se jako soustředí a má ten klid, tak píše nádherně. Úplně písnačově. Jenomže, on takhle, jakmile se dostane do toho, že se musí soustředit a zároveň psát, tak se to u něj úplně rozveze. Takže on má nějakou poruchu i s tím soustředěním a když se to zkombinuje, tak je to hrozné. Takže právě, i pro toho Alexe, a nebo třeba pro Tamira, to je ten, co má toho tátu Izraelce, tak třeba jim, co ostatní třeba píšou do sešitu, tak jim třeba předtisknu takovou formu a oni si tam jako doplněj, něco. Jako aby měli zápis, který dává + - smysl. No. Ale třeba speciální práci pro ně nemám.

TO8 No, a to se teďka vlastně týká té další otázky. Jak si teda stanovuješ ty výukové cíle, pro ty cizince. Jestli tam jsou tedy dopředu nějaké stanovené mety nebo úrovně na které ty chceš, aby se dostali, nebo oni se musí dostat, aby do toho dalšího ročníku postoupili, nebo jak to funguje.

+ No, mají stejný standart jako ostatní, ale jsou to prostě všechny děti, který přišly a umí česky mluvit. A u Alex ten mluví perfektně, to je ten, co má toho tátu Srba, to je nejhorší právě, podle mě on musí strašně stresovat, že si uvědomuje, jak je hrozný ten písemný projev, ale když

mluví, přemýšlí, je prostě strašně chytrý a bystrý no a u toho Tamira, tak ten má občas prostě špatnou syntax, špatný konstrukce, takže tomu třeba hodím začátek věty, jo, že ho zopakuje, třeba příklad: Přemýšlel jsem o tom, že, jo, nebo napadlo mě, že... Prostě že mu hodím začátek věty a on to zopakuje on si to jakoby doplní tak, jak chce, protože občas když začne, tak to prostě e úplně jako hrozný. A Dana to je holka, která má právě ty Rusko-Izraelské kořena a ta jako málo mluví, ale když mluví, tak tam jsou občas taky ty syntaktické potíže. Tak to jí třeba opravím. Ale jako, všichni jsou na té úrovni tak, že zvládnou tu úroveň tak, jak je nastavená. Že nepotřebují se dostat na úroveň češtiny tak, aby to zvládali. Ale třeba pro tu holku, co byla u nás teď do pololetí, tak ta nebylo vůbec hodnocená v češtině. Tam to šlo prostě čistě po těch jazykových dovednostech. Tak jak to máš třeba v tom referenčním rámci. Jo, že prostě máš danou nějakou gramatiku, kterou by měla umět, tematické okruhy, ale tam šlo hodně pomalu, protože ona ještě byla, že měla podprůměrnou inteligenci a bylo to hodně těžký, protože třeba ta rodina si to nechtěla připustit, měla jít na nějaký to vyšetření a vždycky to oddalovali a co bylo, když byla na nějakém to vyšetření, tak jí právě vyšlo, já nevím, že měla, jestli měla jako IQ 70 , já nevím, něco, takže to byla zase úplně jiná práce než s normálním dítětem, který je v pohodě, ale neumí jazyk.

TO9 Já bych se teďka chtěla zeptat na tvůj názor, jak hodnotíš systémové nastavení koncepce integrace žáků-cizinců do českých škol. Jestli to nějak můžeš na základě vlastní praxe hodnotit. Jestli tam vidíš nějaká pozitiva, nějaká negativa.

+ No já osobně třeba tu koncepci ani nevidím. Že, tak jak si představuju, že by to mělo fungovat, kdyby to fungovalo, tak je, že, jakýkoliv žák-cizinec přijde do český školy, tak třeba škola má k ruce toho speciálního pedagoga nebo, nevím, někoho, kdo se třeba bude zaměřovat jenom na tu integraci cizinců a že budou k dispozici ty vypsány hodiny, který lze právě třeba těch učitelům proplatit a systematicky se ještě paralelně vedle té výuky, běžný, bude pracovat na jako rozvoji, těch jazykových kompetencí toho jazyka té kultury, ve který ta výuka probíhá. Tak si představuju, že by, ta koncepce vypadala, tak, aby byla ideální. Teď jako jsou dostupný materiály, jak to udělala třeba Meta, se snaží, ale třeba ta holka, ta Šajen, taky jakože chodila do Mety, ale vůbec nic se jako nezměnilo. Nijak to nepomohlo. Tam je třeba, aby ta škola zajistila tu pravidelnost.

TO10 A jak si myslíš, že tady v tom je podstatná rodina?

+ no hodně, jako, od tý to odvisí.

➔ jako, já ti nechci dávat návodné otázky, jo jenom spíš prostě mě to teď napadá.

+ No jasně, tak někdy ta rodina sem jede prostě na rok a motivace naučit se ten jazyk je téměř nulová, protože co, oni vědí, že za rok půjdou dál, a tak jako proč by ses dřel.

➔ No, jasně.

+ Tak nějak to tady bude, něco vodklepneš a potom půjdeš dál. Kdežto když ta rodina sem přijde s tím, že tady chce dlouhodobě žít, že se chce začlenit, tak to vypadá úplně jinak. I ta spolupráce se školou, takže na tom záleží hodně.

TO11 Jak si myslíš, jak podstatnou roli hraje v osvojování komunikační kompetence nebo v rozvíjení té komunikační kompetence kolektiv spolužáků a klima školy? To, co jsi vlastně říkala na začátku, o tom prostředí...

+ No, úplně esenciálně. Úplně naprosto. To prostě, když se to dítě nebude cítit dobře, tak je v cizím prostředí. A prostě, je přirozeností člověka, když jdeš do neznáma, tak seš prostě ostražitá, máš strach, neznámo, to se rovná strach. A musíš mít odvalu se s tím nějak popasovat. A když vejdeš do toho neznáma a cítíš, že tě ten kolektiv nebere, že tam vlastně nemáš šanci se začlenit, a spíš jako seš neustále na okraji a dejme tomu ta stěna před tebou jenom sílí, tak nemůžeš udělat žádný pokrok.

➔ To je pravda, no.

TO12 A jak se snažíš ty vztahy budovat a posilovat mezi tím žákem-cizincem a těmi spolužáky. Jde to tak nějak přirozeně? Nebo máš nějaké, opravdu, v rámci nějaké skupinové výuky, nebo jestli máš nějaké strategie?

+ Nemám nic, co by bylo zaměřeno jenom na toho žáka- cizince, ale je to spíš práce s celou třídou, kdy celou výuku hodně stavím na diskuzi a právě dost induktivně, takže jak ty žáci na něco mají přijít sami. Takže když třeba dám otázku a přihlásí se takoví první tři rychlí, tak já třeba ještě čekám a prostě a čekám, tak to je ještě málo, počkáme si, až vás bude aspoň polovina. A fakt, oni ty pomalejší se pak přihlásí, takže každý dostane slovo a ze začátku třeba, když někdo řekne nějakou blbost a někdo se třeba zasměje,

➔ Myslíš, když ten cizinec řekne blbost?

+ No, ne jenom cizinec. Kdokoliv, obecně. Když řekne někdo blbost, tak zastavím celou výuku a už se ptám toho, kdo se smál proč se smál a začnu hodně rejt a on už znejistí a tímhle tím, že to platí na všechny a tímhle tím se prostě nesmějou. Takže je to spíše celkový. Než že by to bylo, tady je žák-cizinec. A ještě mě něco napadlo. Když se třeba dám nějaký úkol, tak se třeba snažím dát toho, kdo umí i třeba nějaký jiný jazyk dobře, tak ho dám s tím cizincem dohromady. Že teď mám vlastně, v sedmičce mám taky jednu holku Soňu, ta umí rusky, umí výborně pasivně česky, ale moc nemluví právě proto, že se stydí, a ona se stydí i když jsme byly jenom samy spolu, tak prostě z ní něco vypáčit bylo těžký. A ona je jako taková fajn, že se usměje a jako vím, no, že jsem stydlivá, no, vím. Tak jsem ji dala dokupy s jedním klukem, o kterým vím, že umí skvěle anglicky a že je takovej jako pohodář a ona umí taky anglicky, tak jsem je dala jako dohromady, aby měli nějakou spojnici. Tak to mě ještě napadlo.

➔ A využíváš někdy, to mě napadlo, mezijazyk? Že si pomáháš právě jako angličtinou, nebo když mluvíš německy, tak jestli se ti třeba stalo, že ti to pomohlo v nějakých jako komunikačních situacích nebo obecně jako situacích?

+ Ted' co mám ty lidi ve třídě, tak ne. Ale když tam byla ještě ta Shaien, ta, co byla právě i inteligencí slabší, tak právě tam jsem občas tu angličtinu použila. I když jsem třeba nechtěla, že já třeba i němčinu učím jen v němčině, že nepoužívám češtinu. A myslím si, že je to vždycky zvládnutelný, přenýst ten jazyk, i jenom hmm, z hlediska podstaty toho jazyka, že tam není potřeba toho mezijazyka. Ale třeba u tý Shaien, tam jsem někdy tu angličtinu použila. Tam to bylo prostě nutný. takže si myslím, že někdy je to prostě funkční.

TO13 Já se teďka přesunu k materiálům, jestli bys mi konkrétně mohla popsat, jaké materiály používáš ve výuce a říkala jsi, že pracuješ s celou třídou, ale mluvila jsi i o případech, kdy tam jako byly nějaké individuální plány, tak by mě spíš zajímaly ty materiály, které byly specificky tvořené pro ty děti.

+ Tak se Shaien jsme pracovaly s učebnicí Domino, asi znáš. No, ale tam je důležitý právě to, že ona byla na úrovni mentální třeba prvního stupně, takže ta knížka byla úplně skvělá.

➔ no, jasně. Já ji znám, tu knihu, no.

+ Oni koupili i jinou knížku, takovou žlutou, takový oblíbená.

➔ Step by step.

+ Jo. To nešlo. Jako moc malý řádky na nic, bylo vidět, že ji to až zas tak nebaví a tak já jsem to všechno ty materiální tvořila dost sama. A bylo to všechno formou prostě různých her. A jenom hry, hry, hry a potom psaní. A potom jsem jí třeba dala, jo, to třeba bylo i na začlenění. Že jsme brali jídlo a já jsem jí dala takovou, jako, ať udělá anketa a zeptá se různých lidí co mají rádi k pití a k jídlu a potom, že mi přinese ty výsledky a potom že to zaznamenáme. Takže potom o přestávce jako chodila a ptala se no a takový jako různé hry. Já nevím, že jsem třeba papíry a části dortu. Teď třeba, já jsem postavila jako dort, ona ho neviděla, já jsem udělala fotku na mobil, potom jsem ty části rozložila a teď jsem říkala. Tak, je to dort a ten dort má 3 patra a má nahoře jahodovou náplň a takhle jsem ho popsala ona ho jako vytvořila. A potom jsme se podívaly na ten obrázek, jestli to sedí, nebo jestli udělala chybu. A potom třeba popsala ten dort a už to třeba psala... No ale všechno takhle hravě. Prostě tohle je specifický příklad, jakože se to nedá úplně vztáhnout na tu běžnou práci.

TO14 No, tak další otázku tady mám, kterou už jsem ptala. Jak zásadní roli hraje postoj rodičů cizince-dítěte vůči české škole. To jsme se vlastně bavily, když jsme, já už nevím, když jsme tady řešily tu celkovou koncepci té integrace.

+ Jo, to ses ptala, jak důležitou roli hraje rodina.

➔ No, tak možná to jako trošku rozvedu, jestli nějakým způsobem, hm, je to podmíněné i tvou snahou o komunikaci s tou rodinou, nebo do jaké míry se snažíš o ten přímý kontakt s těmi rodiči abys jim to nějak více specifikovala, nebo třeba jestli to spíše necháš plynout. No, jestli jako vyvíjíš nějaké tendence.

+ Většinou na začátku napíšu těm rodičům email s tím, jestli by ti žáci, když se s nima dohodnu na ten den, kdy bychom měli mít tu hodinu navíc, tak jestli s tím tak souhlasí, a představím jim, co tam budeme dělat a potom už to nechávám plynout. Jako když se ozvou, nebo když já něco potřebuju, tak že jim napíšu a teď vlastně s těma lidma, co mám teď, měli jsme ty hodiny navíc, tak mám založený na čtení knížky, kdy vyberu společnou knížku a vždycky mají za úkol si přečíst třeba kapitulu a potom k ní dostanou pracovní list a potom to spolu řešíme, co se tam stalo. Jaký ty postavy jsou a oni si dělají vlastní zápis a potom je tam vždycky na konci toho pracovního listu i ten vztah ke knize. Co mě překvapilo, co mě zarazilo, co mě pobavilo a tak. Takže ti, kteří umí češtinu už třeba obstojně, ale mají nějaké syntaktické neobratnosti nebo neumí pořádně v tom jazyce psát, tak to stavím většinou na práci s nějakou knížkou. A k ní vytvořím prostě materiály. Tak, aby mluvili, psali.

➔ A používáš jenom české autory, nebo to bereš nějak široce?

+ Ne, nemusí to být čeští autoři, ta knížka je v češtině. Já nevím, co jsme dělali. Prežit, od Jacqueline Williamsový, ta píše takový prostě hodně se to prodává, většinou píše pro holky a tahle knížka je dobrá i pro kluky, tam je hlavní hrdina kluk a je to takhle útlý, jednoduše text,

právě jak zkoumám ty jazykové kritéria, tak to právě můžu aplikovat i když vybírám tu knížku. Nebo Ralda Dala, já nevím, co jsme četli, Řvi potichu, brácho, jsme četli minulej rok.

→ aha, takže to propojení

TO15 Jaké jsou nejčastější obtíže, které brání všestrannému progresu žáku-cizinci v české škole, jako obecně. Jestli tě napadají nějaké úskalí, na které ten žák naráží, může narážet nebo co se mu jako děje a pak prostě zůstane zaseklý na nějakém bodě a nemůže se posunout dál.

+ no, já si myslím a je to subjektivní. Ptáš se subjektivně na subjektivní názor.

→ no, určitě.

+ No, myslím si, že je to právě, že chybí ta boční podpora vůbec nabytí té komunikační kompetence v tom jazyce té kultury, kde se vyučuje. Protože ten jazyk je základem toho, aby se to dítě chytlo ve všech ostatních předmětech. Takže nestačí, podle mě, aby chodilo jako na tu výuku češtiny s tou třídou třeba sedmou, když vůbec jako neovládá tu základní komunikační podstatu, že to je úplně jako marná práce. Takže podle mě jako nejvíc chybí podpora vůbec té jazykové vybavenosti, která by šla paralelně. Nesnažit se to naroubovat na tu třídu, což jde, ale až jako v určitý fázi, podle mě.

→ dobře, já ještě přemýšlím nad nějakou doplňovací otázkou, mě z toho jako furt leze, nebo mě to jako zaujalo, když jsi zmínila ten neziskový sektor, jo tu Metu a tak. Jestli, já přemýšlím, jak to formulovat. ty jsi spíše zmiňovala, že tam ty tendence jako nejsou, žejo, když tam ti žáci chodili, tak že to bylo takový, že by to muselo být systematické.

+ No, jenže tam právě chodila ta Sheinen, která měla tu slabší inteligenci, ale ona chodila, zřejmě, my ani nevíme, to nám neřekli. Nám třeba řekli, že přes prázdniny budou chodit do Mety a že jako na tom budou pracovat, a nakonec jako když přišla, tak to bylo úplně stejný, jako na konci roku a tak my jsme se divili, co teda jako, že to jako nějak nedopadlo, no a „my jsme tam chodili“ Kdy? „poslední tejdén v srpnu“. No, tak to se nezlobte, to tak jako nejde, takže no, ta pravidelnost. No, tak když je...když by bylo rodina, který na tom fakt záleží a škola by dala doporučení, tady jsou kurzy META, takže tam chodíte pravidelně a můžeme zajistit ještě hodinu navíc u nás ve škole a byli by to svědomitý rodiče, byl by to žák, kterej je inteligenčně na to v průměru, tak si myslím, že by to fungovalo dobře. Ale myslím, že ten případ právě ty Sheien, že to bylo úplně...

→ A dokázala bys třeba ty, nějaké doporučení, kdyby za tebou ti rodiče přišli, dokázala bys sama, z toho, co třeba víš, doporučit nějaké kurzy, nebo nějaký jako, to je jedno jestli v ziskovém nebo neziskovém sektoru, konkrétně, těm rodičům, jako pomoc? Když už by se ptali, tak to můžou rozvíjet? To dítě?

+ No, já bych doporučila tu Metu, protože třeba tu odezvu, kterou mám od kolegů nebo tak je dobrá, takže to bych doporučila, tu Metu. A třeba, když za mnou teďka přišel tatínek, od holky ze šestky, která má tu češtinu na tý dobrý úrovni.

→ jako mluvenou češtinu.

+ jo, jo. A ona i jako docela píše dobře. Ona i ráda čte a ráda i píše, a to se pozná, jsou tam neobratnosti, ale je to dobrý. A je chytrá a snaživá, také třeba pravopis má kolikrát lepší než třeba běžný děti. Běžný, v uvozovkách, ty, který maj mateřštinu češtinu. Tak se mě ptal třeba, jak to jako pomoci, tý Daně, a já jsem právě říkala, jo, že bych to právě vystavěla na tý knížce,

že ať si vybere, že si tu knížku načtu taky, připravím jí úkoly, a že si pak spolu můžeme sednout a společně to řešit, a vlastně tam můžeme odbourat nějaký třeba syntaktický nejasnosti nebo ty kostrbatosti a že potom v té fázi, že už je to o té praxi. O tom jako hodně, nebo já to jako hodně srovnávám se svou němčinou. Když dosáhneš určitý úroveň, tak potom to už musíš brousit na něčem, prostě jako jsou texty, nebo...jo.

➔ Dobře, hele, já myslím, že jsme se dostaly na závěr, takže já ti děkuji, za tvůj čas a já jdu dát stop.

R2

T (→): Dobrý den,

R (+): děkuji.

T: Děkuji, že jsi přišla mi pomoci s výzkumným šetřením. Na začátek bych chtěla zmínit, zda souhlasíš s nahráváním rozhovoru, protože data z toho rozhovoru budou zpracována pro to výzkumné šetření.

R: Ano.

TO1 Jaké informace si předem zjišťujete o žákovi-cizinci, kterého máte vyučovat.

+ žádný. Napřed mi přistane v té třídě a pak je zjišťuju. Napřed nějakou vlastní první dojem. Většinou se to třeba ani nedozvím, že mi tam přistane, ale najednou tam mám o dítě navíc, v té třídě, a zjišťuji kdo to je, kde se tam vzal, jestli nezabloudil, pak se dozvím, že tam patří, že v té třídě jako je, většinou ještě nevědí jméno, tak to ještě rychle dohledávám v papírech a pak zjišťuju, aha, to je Vietnamec, dobře, a tak dál.

TO2 Jaké máte zkušenosti s tím, jaké informace mají obvykle ti žáci. O tom, kde se nachází, v té škole, o tom vyučovacím procesu, o té škole.

+ kdy?

→ no na začátku, když se tam octnou.

+ Na začátku nemaj žádný. To se děje za pochodu. Ono se to všechno děje strašně rychle. Napřed tam přistane to dítě a pak prostě všichni řešej, kdo to je, co s ním, kdo ho bude mít na starost. Co umí, co neumí, odkud přišel, proč přišel, jestli má nějaký specifický poruchy učení, jestli bude chodit na češtinu pro cizince, jak dlouho zůstane + teda co to dítě už umí, co neumí, a tak dál. To se prostě děje za pochodu. Ale není to většinou z vůle školy. To je tak, že většinou přijdou ty rodiče a zapíší ho a rovnou ho tam nechaj, prostě. Jako že by nám třeba někdo tejdén dopředu hlásil, že od příštího týdne od pondělka bude chodit nový žák, tak to není.

TO3 Co je pro Vás nutné brát v potaz, pokud je Vaším cílem rozšířit komunikační kompetenci nebo horizont žáka-cizince. Co je pro vás nutné brát v potaz.

+ Všechno . Zázemí rodinný ať už to, jak moc s ním chtěj rodiče pracovat, nebo jak jsou schopni mu zajistit doučování, co sami ty rodiče dělaj, určitě tam taky velkou roli hraje povaha toho žáka, jestli to je introvert, extrovert. Jestli sám má vůli, jestli je snaživej, jak moc velký má nebo nemá nadání, jak je inteligentní, jaký má to dítě ambice, no a potom tam samozřejmě hraje roli kolektiv té třídy, jaká je část školního roku, jaký jsou možnosti zrovna té naší školy v té daný době a tak dál.

TO4 Jak v hodinách pracujete s odlišnými kulturními zvyklostmi, které se projevují v komunikačních situacích.

+ V kterých hodinách.

→ v hodinách? No, v češtině? Týká se to hodně nějaké proxemiky, nějaká nonverbální komunikace.

+ Chápu. To se zrovna v tý češtině moc neprojevuje. Ono to není bohužel tak, že by ta čeština byla zaměřená primárně na komunikaci, ona má podle mě jasně daný témata, kterým se tam musíme věnovat, takže ty děti se buď chytaj, nebo ne. Myslím si, že v jiných předmětech mají více prostoru k tomu, aby trénovali nebo učili se takový ty konkrétní věci. Názvosloví, slovní zásobu, názvosloví jednotlivých předmětů a zároveň aby tam uplatňovaly nějaký ty sociokulturní rozdíly. No v tý češtině je to tak, že tam už je předpoklad toho, že to dítě česky umí a učí se nějaký gramatický jevy. Na tom stojí základoškolská čeština. Na gramatice. A obrovský problém je u dětí, který ji nemají. Není postavená na komunikaci. Já to průběžně v těch hodinách měním. Třeba i navzdory ŠVP tlačím jednak na komunikaci, jednak na slohový práce, na slovní zásobu, na vyjadřování, verbální i neverbální a tam potom mají ty děti nějakou šanci se chytat i nějak uplatňovat. Ale prostě pokud jde o ty gramatické jevy, tak tam na to se rezignuje.

TO5 Jak v hodinách využíváte nonverbální komunikace? A zase pojďme se držet té češtiny.

+ v hodinách češtiny nonverbální komunikace.

➔ ale tak jako, pokud teda učíte více předmětů, jestli to chápu dobře.

+ učím víc předmětů, učím i občanku tam potom to jde. Neverbální komunikaci v češtině moc nepoužívám. Občas si něco ukazujem, občas znázorňujem, jsou tam nějaký grafy, občas k něčemu kreslej nějaký obrázky, ale ono je to opravdu studium toho jazyka. A jako hloubkový. Ne jako že se učí ten jazyk, jako s tím mluvit, ale že se učej na základě toho že mluvit uměj. Takže neverbální komunikace tam jede fakt jako málo. Samozřejmě pokud jde o nějaký prezentace, referáty, tak tam potom jo. Pak řešíme, jestli se to dítě umí hejbat, neumí hejbat před tabulí, jestli mluví nahlas, potichu, jestli se vrtí, nevrčí a takový.

TO6 Jak ověřujete, že žák cizinec umí aplikovat vědomosti, které se týkají reálií České republiky.

+ neověřuju. V češtině určitě neověřuju, že žák umí uplatňovat vědomosti související s reáliemi o český republice.

➔ jojo, jakoby, ono se to týká vědomostí. Hlavní město, něco co je spojené s literaturou, takové to, můžeme tam zahrnout nějaké pověsti, pohádky, pakliže se jedná o šestou třídu.

+ dobře, tak pokud byste myslela spíš literaturu než jazyk, tak tam potom začínáme s nějakými dvojjazyčnými texty, který už se dneska sehnat daj, těch základních literárních děl, to ano. Většinou teda dostávaj, oni maj jiný složení povinný četby, a protože potřebují ty texty názorný a jednodušší, tak já jim tam většinou zapojuji i nějakéj bedekr. Buďto o Praze nebo o český republice, podle toho, co si sami vyberou. Případně nějaký jakoby letáky, nebo takový ty pro turisty, typický brožury. Aby aspoň trochu a vztahovalo se to k tomu, ale to je strašně okrajová záležitost. Pokud bychom se bavily o jazyku, tak tam určitě se uplatňuje frazeologie, nebo nějaký ustálený formule, český, ale to je spíše na základě nějakých kuoloárů a to, že ty děti to používat a teď je třeba aby teda ty cizinci tomu začali rozumět, aby nebyli vyloučení z toho kolektivu, aby věděli, že když někdo řekne trhni si nohou, že to znamená... a ne trhat nohou. Takže to tam taky máme, ale na reálie, jinak, ne, myslím si, že ne. Reálie je fakt neučím, v češtině. Ale Čechy taky ne. Obecně jako reálie o Čechách a o Praze v češtině jako neřeším.

TO7 Od čeho se odvíjí plán práce, dle kterého ve výuce s žáky-cizinci pracujete?

+ od nějaký startovací pozice a od jejich nadání. Tam v podstatě se dá říct, že pokud přijde cizinec, který česky vůbec nemluví, nikdy nemluvit, pokud není třeba navíc Ukrajinec, který se většinou chytají podstatně rychleji, než ty Vietnamci atd., tak většinou ten plán je pro všechny stejný a liší v nějaký časový dotaci, do kdy čekám, že ty minimální cíle zvládne splnit. A ve chvíli, kdy už je má, tak tam už máme potom nějakou představu o jeho nadání, schopnosti se učit, ambicích atd, atd a podle toho mu to linkujeme dál. Já mám teďka ve třídě tři cizince, jedna je Rumunka, která přišla loni a v podstatě mi dneska píše lepší slohové práce, než mi píše polovina žáků-Čechů, v té třídě. Pak máme Vietnamce, který přišel někdy v průběhu října a nechávali jsme ho i přešetřit v pedagogicko-psychologické poradně, v průběhu jsme se dozvěděli, že on opakoval školu ve Vietnamu, že je pravděpodobně LMP. A že pravděpodobně, a navíc že Vietnamu, i opakoval a tam se nám prostě nepodařilo, ani barvy se doteď nenaučil, prostě nic. A jeho vůle se učit je minimální a pak máme holčičku z Venezuely, která k nám přišla někdy po novém roce, a to je úplně úžasný, jak ona jede. Ona má zvláštní nadání, má chuť se učit, prostě sama je přirozeně komunikativní a řekla bych, že je na úrovni té Rumunky, nebo prostě těšně za ní. Ta to prostě dotahuje strašně rychle.

TO8 Jak si stanovujete výukové cíle pro žáky-cizince?

+ to je pořád stejný, podle jejich startovací čáry a podle jejich možností.

TO9 Dle jakých kritérií hodnotíte pokrok žáka-cizince?

+ Většinou podle rychlosti, jakým splní ty jednotlivý cíle, který má. A jestli je vůbec dokáže plnit. On má jasně daný cíle, nebo nějaký výstupy, který by měl plnit a plní, neplní. jako.

TO10 Jaký máte názor na nastavení koncepce integrace žáka-cizince do české školy? A teď můžete mluvit o své škole, můžete mluvit obecně, já to nechám na Vás.

+ asi žádný. Mě to, já to vnímám jako něco, co nemůžu změnit, s čím musím pracovat, tak se k tomu snažím přistupovat prostě že tohle je něco, co se prostě musí nějak vyřešit, a tak se prostě to řešit snažím, ale o té koncepci, o té já prostě nepřemýšlím. Tak to je, tak to řeším a nazdar. Možná bych to řešila, kdybych, jednak teda na to nemám chuť, myslím na jiné věci, a za druhý ono to svádí k tomu, že člověk řekne, že ta koncepce je špatná, že by to celý mělo bejt jinak, na druhou stranu kritizovat něco, co pokud nevím, jak to dělat líp, nemá moc smysl, a já vymýšlet jak to dělat líp jako nechci, navíc se jako mě teda potvrzuje, že těm dětem cizincům to prospívá, že to neškodí, nějak zásadně tomu kolektivu a že to teda zatím, kde třeba ta koncepce zatím narazila, tak to je pro mě opravdu případ toho Tanga, kterej bude mít IQ nějakých 70 a nám ho odmítá vyšetřit speciální pedagogický centrum. Pedagogicko-psychologická poradna mu nemůže dát čtvrtý stupeň podpůrných opatření, takže v podstatě on bude mít horší podmínky, než by měl, kdyby byl Čech, což by teda tak být nemělo, plus to má stížený tou jazykovou bariérou, plus jeho rodičům to je úplně jedno, tak si myslím, že je to takový slepý místo, se kterým se nepočítá. Plus je to navíc taková neochota těch ostatních institucí, ale je to zase jeden případ z kolika.

➔ Co to znamená neochota těch dalších institucí?

+ Nám ho odmítá vyšetřit speciálně-pedagogické centrum. To nám prostě řeklo, že k nim děti, které mají diagnostikované LMP. Ale já říkám, no ale pedagogicko-psychologická poradna má podezření, že on má LMP, ale oni nemají oprávnění to diagnostikovat. To můžete jenom vy. To

je jak hlava 22. Oni mi ho nevyšetřej, dokud ho nebudou mít diagnostikovaný, ale zároveň oni jsou jediný, který to můžou diagnostikovat, takže co já s tím.

TO11 Jak podstatnou roli, podle Vás, hraje v osvojování komunikační kompetence žáka-cizince klima školy a třídní kolektiv?

+ Tak třeba 40 %. Asi jako ta role určitě není zanedbatelná, ale myslím si jako, že primární je tam ta chuť a vůle těch dětí.

➔ Takže nějaká ta motivace.

+ ano. My máme teďka v deváté třídě Ukrajince, ten do Český republiky přijel v červenci nebo v srpnu, rodiče mu hned najali doučování, je to zase mimořádně nadaný dítě, který chce studovat, chce být architekt, on mluví plynule česky, nemá problémy s českým pravopisem a napsal nejlepší slohovku z celé třídy, protože naši devátáci to mají prostě na háku, jim je to jedno, zatímco on chce jít na průmyslovku, udělat si inženýra, architektury a jde za tím. A v podstatě nám dneska táhne třídu. A je tady vod srpna letošního. Nebo vod července. Nevím.

TO12 Jak žáka-cizince zařazujete do skupinové výuky?

+ čím myslíte skupinovou výuku?

➔ No, jako kooperativní výuku, ne frontální, když rozdělíte práci dětem.

+ Stejně jako kohokoliv. Neřeším to. Neřeším to vůbec. Já mám většinou losovací tyčinky, takže normálně jsou vylosovány, stejně jako ostatní. Má smůlu. Teda, všichni mají smůlu, o tom se nediskutuje. tam když třeba přistane ten cizinec spolu s výrazně slabšíma dětma, tak jim dám někoho z těch silnějších dětí, ale vlastně ani to moc ne. I tak se s tím musí nějak poprat.

TO13 Jak se snažíte posilovat vztahy mezi žákem-cizincem a jeho spolužáky?

+ skupinovou práci. Společněma aktivitama. Nevím, školníma akcema, a tak. A teda já se přiznám, že házím cizince dalším dětem za vzor. Protože když mi Rumunka napíše, nebo Ukrajinec, nejlepší slohovky, a to jsou tu ani ne rok, ani ne dva roky, tak si myslím, že by se ostatní měli fakt chytit za nos. Prostě tak to je ale. Děti vědí, na co mají právo, vědí, že nic nemusej a vědí, že když dostanou špatnou známku, tak voni si dojdou do tý poradny a budou muset projít. A tak na to vzdělání prostě kašlou. Cizinci vědí, že pokud se nenaučí, tak se prostě nechtnou a pokud se chytout chtěj, tak se prostě naučej a je to vidět po pár měsících.

TO14 Jaké materiály ve výuce s žáky-cizinci využíváte?

+ Tak ze začátku určitě nějaký obrázky. Překladač, to nevím, jestli to považujete za materiál, to je spíš pomůcka.

➔ no, můžete zařadit. A jaký překladač?

+ No, většinou vyfasují tablet. Nechávám jim na poradně přiřknout tablety, maj je u nás většinou všichni cizinci, takže jako jedou na tom, aby si mohli přeložit aspoň zadání a v podstatě tlačíme na to, aby ten tablet používali čím dál míň.

➔ Můžu se zeptat, to, co jste vlastně zmínila na začátku, ty texty, když jsme se bavily o té literatuře, ty texty základních literárních děl, tak co to jsou konkrétně za texty?

+ to byly pohádky Boženy Němcové, česko-španělská verze.

→ jakože pro bilingvní děti.

+ hm, přesně tak. Pro Rumuny jsme teda nic nesehnali, to je pravda. Ale myslím si, že kdybychom se obrátili na Rumunský velvyslanectví, tak je to otázka času, než taky něco vobstaraj. To by zas takový problém bejt neměl, ale my těch Rumunů máme zatím jen málo a Míša se mi chytla i bez toho, takže.

TO15 Jak zásadní roli hraje postoj dítěte-cizince vůči vzdělávání v české škole, v tom celém vzdělávacím procesu?

+ tam je otázka, na tom druhým stupni, tam kde učím já, nakolik to závisí ještě na rodičích a na kolik už na těch dětech samotnejch. Protože já teda moc nejsem zastávce toho, že by rodiče měli ty děti tlačit a ušlapávat tu cestičku. Vod osmičky do devítky se už snažím se domluvit s těma dětma samotnejma, šestka, sedmička, tam to jde většinou ještě přes rodiče. Ačkoliv zákonnýma zástupcema jsou pořád, tak si myslím, že ten vliv těch rodičů v těch nižších ročnících by měl být a určitě je větší, zase se můžeme bavit o nějakých 40 %, ale potom už si myslím, že je to o tom, jak to dítě samo chce nebo nechce. Když budu argumentovat tím Ukrajincem z tý devítky, tak si myslím, že my v podstatě s tím rodičem nemusíme argumentovat.

TO16 Jaké jsou nejčastější obtíže, které brání všestrannému progresu žáka-cizince v české škole?

+ já si myslím, že oni maj progres docela dobrej, ty děti. Tak bude nejvíc nějaká jejich pasivita, nechut', takový to porazenectví, takže tohle. Ve chvíli, kdy chtěj, možnosti maj. Standa, ten Ukrajinec, tak ten je schopnej...ten teďka zorganizoval, ke konci školního roku turnaj mezi devátým ročníkem a učitelským sborem ve volejbalu, prostě je iniciativní aktivní dítě, bez problému. Míša, ta se teď bude účastnit nějaké pěvecké soutěže, tlačí na to, aby dalším dětem překládala nějaký básničky z rumunštiny atd. Ještě mám další cizince v jiných ročnících, kde učím míň a pokud to dítě jenom sedí, tak já ho můžu dvakrát pobídnout, nabídnout mu něco, ale přiznám se, že pak tu energii radši věnuji těm, co chtěj.

→ teď se zeptám navíc, jestli na tý vaší škole žáci-cizinci využívají i služeb neziskových organizací.

+ to si myslím, že je tam poměrně hodně. Nevím, jestli přímo neziskovky, jestli přímo Metu, ale vím, že chodí i na češtinu pro cizince, něco organizuje městská část, něco má kraj, takže tam určitě chodí.

→ a ještě jsem se chtěla zeptat, jestli jste se za dobu svého působení učitelského nějak jako měla možnost třeba více vzdělat v tom, jak pracovat s žákem-cizincem. Nebo to vlastně nějak přicházelo s tou prací, jak Vám ty děti přišly do třídy.

+ Měla, asi na dvou kurzech jsem byla a teďka třetí nás čeká na přelomu srpna, v přípravným tejdnu.

→ jo, a kdo to organizuje?

+ To se přiznám, že nevím. Zajišťuje to škola. Já tu METU nemám ráda, doufám, že to organizuje někdo jinej, ale teďka z hlavy Vám neřeknu. Můžu Vám to zjistit a napsat.

→ dobře, já Vám děkuji, za rozhovor.

R3

T (→): Dobrý den,

R (+): dobrý den.

T: Děkuji, že jste se rozhodla mi pomoci s výzkumným šetřením. Na začátek bych chtěla zmínit, zda souhlasíte s nahráváním rozhovoru, protože data z toho rozhovoru budou zpracována pro to výzkumné šetření.

R: Ano.

TO1 Jaké informace si předem zjišťujete o žákovi-cizinci, kterého máte vyučovat?

+ Tak informace, co se týče dětí, které přijdou do školy jako cizinci, tak v podstatě nemáme žádné. Přijdou s rodiči nebo s překladateli, úplně na tom začátku a dohadujeme se, do které třídy buď podle věku nebo podle toho, jestli trošku umí česky nebo vůbec neumí, tak kam je zařadíme. Že by byla nějaká zásadní kooperace mezi rodiči a školou, tak to není, protože buď je to jazyková bariéra, nebo ty rodiče ten zájem prostě úplně nemají. Ale časem, postupem času, co to dítě učím, s rodiči, kteří se většinou také učí česky, tak najdou nějakou cestu, jak prostě spolu komunikovat a nikdy se mi nestalo, kdybych něco opravdu potřebovala a oslovila je, tak jsou ochotní přijít do školy. Často to dítě je tlumočnickem. Takže dopředu žádné informace nemám. Dostanu papír, že je tu dítě, že je mu tolik a tolik, kde se narodilo kvůli vysvědčení a podobně, ale zásadní informace nemám.

TO2 Jaké informace mají obvykle žáci o vyučovacím procesu ve škole, prostředí, ve kterém se nachází na tom začátku.

+ Tak, nemají žádné, protože oni nevědí kolik, v kolika se chodí tady do školy. Kdy končí základní školu nebo jaké jsou možnosti po základní škole, pokračování jejich studia, takže většinou se dozvědí až tady a často jsou překvapení, nicméně velice rychle, vlastně skoro všichni se přizpůsobí, a pokud to nejsou úplně lemplové, kteří nechtějí nic dělat, tak se začlení i ty naše děti, samozřejmě je to na práci učitele, samozřejmě to závisí také jistě, jak je začlení trochu do té třídy, ale jsou k nim poměrně vstřícní, jako ti žáci. Takže většinou podmínky nemají žádné a když se potom dozvídám, vlastně přes ty rodiče, nebo i spolužáky, protože je tady i víc dětí z jedné rodiny, vo tom, proč sem přišli a tak dále, tak často ty informace jsou pro nás dost zvláštní, žejo, třeba v tom státě bylo povstání, tak vzali děti, ta nejbližší rodina se sebrala, staré lidi tam třeba, staří se nechtěli stěhovat, prostě utekli, nebo neměli práci, nemohli se o ty děti postarat, takže nešlo jim kolikrát ani o Českou republiku, ale aby se dostali někam, kde můžou vydělat peníze a ty děti dostaly vzdělání, no.

TO3 Co je pro vás nutné brát v potaz, pokud je vaším cílem rozšířit komunikační kompetenci nebo horizont žáka-cizince, kterého máte ve třídě. Co je nutné brát v potaz.

+ No, tak hodně pomáhá, že je tady ta komunita té třídy, protože děti spolu mluví česky a i pokud jsou tady třeba dva Vietnamci, nebo dva Ukrajinci tak vědí, že pro ten posun, tak většinou spolu mluví nebo se snaží mluvit česky a většinou někdo tomu dítěti třeba pomáhá, už z té školy nebo z té třídy přímo, třeba že sedí vedle sebe a pokud je to Rus, tady se také učí Ruština, jako volitelný předmět, takže vlastně ti Rusové pomáhají s něčím, jo, třeba s výslovností, těm našim dětem, aby tam byla nějaká taková reciprocita, aby se cítili nějak potřební a ty naše děti zase jim rukama nohama, oni se zase docela dokážou dohodnout nebo domluvit, takže si vysvětlují

takové základy, rukama nohama, ale je to jedno, protože tam jde o tu spolupráci na jakékoliv úrovni, jakýmkoliv způsobem. A samozřejmě jakýkoliv postup v tom jazyce je potřeba za to je velmi chválit a nějakou, aby měli radost z toho, že...pozitivně je naladit. Protože ne všichni jsou tady rádi, a to je potom opravdu problém, když dítě tříská věcma a říká ve svém jazyce „já to nebudu dělat, já tu nebudu, já tady nechci být a mě vzali od kamarádů.“ Tak to se těžko můžeme divit, že ty výsledky nejsou, když to vlastně dělá na truc těm rodičům. A ani se vlastně nemůžeme divit, nejenom že nejsou výsledky, ale že to vůbec dělá. Tak vždycky našim dětem vždycky když se vofňují říkám: „Uvědomte si, když vás by někdo vzal a šoupl, já nevím, do Berlína, nevěděli byste nic, ani slovo, žejo, nebo někam do Ruska nebo na Ukrajinu do toho Khyrgystánu nebo Litvy, to tady je hodně dětí, takže to si vlastně uvědomují a v ten okamžik jim to vlastně dojde, že to není jednoduchá situace a asi i my jako dospělí máme málo té síly s nimi pracovat. Jak kdo, samozřejmě, ale ono to není vždycky jednoduché, ale právě je třeba si uvědomit, v jaké situaci se ty děti ocitly a jsou malé, žejo a vykořeněné, dá se říct.

TO4 Jak v hodinách pracujete s odlišnými kulturními zvyklostmi, které se projevují v komunikačních situacích, jestli se takové situace jako stávají.

+ Stává se, byli tady třeba i Muslimové, kteří měli různé svátky, nemohli třeba jíst, žejo a klukovi kručelo v žaludku, tak mu říkám „Proč ses nenasnídal“, to člověk neví, že, dopředu. Tak on říká, „No, já nemůžu jíst, já můžu jíst až v noci, po západu slunce“ Tak si člověk připadá trochu podivně, když poprvé se s tím setká, tak jsem se omluvila a vysvětlila jsem jim co a jak, že opravdu si nekousne té svačiny, i když mu to všichni nabízejí a já nevím, co všechno. Takže to je jedna věc, potom se tady využívá, docela bezvadně v angličtině, tam je na to nějak víc času, paní učitelka na to má nějakou nadstavbu, má rozšířenou angličtinu, takže je tam konverzace a tak, takže děláva takovou hodinu, že si děti přinesou své jídlo a vlastně v té angličtině to vysvětlují. Oni to většinou uvařej, nebo to uvařej rodiče, a je tady třeba 6, 7 kultur s různým jídlem, jsou to úžasné věci a vím, že dětem se to velmi líbilo a vlastně nabízeli i nám ostatním věci které vůbec neznáme a má to takový ten náboj, když Vám Vietnámec přinese Vietnamské jídlo, žejo, tak je něco jiného, než když si to anonymně tady někde koupíte, takže to je jak bezvadný. My jsme měli loni, když byli v pětce, v šestce, tak, jsme byli na škole v přírodě a tam jsme měli takovou záležitost, takový projekt, právě začleňování cizinců a myslím, že se to dost povedlo a děti to hodně bavilo. Tak dělali jsme si třeba deníky, vo těch republikách, dělali jsme státní znaky, nebo děti dělali a do těch deníků voni psali o té zemi, co, jednak základní informaci, potom nějaké zajímavosti, tak třeba: kroje, nebo právě to jídlo, bankovky, státní znak, vlajku, strom atd. Potom tam byl základní slovníček, vzadu, takových těch běžných formulací děkuji, prosím atd. A vlastně, to dělali během té doby různými způsoby tam přispívali a vytvářeli i typické oblečení, což tady pořád ještě máme, takové, jako ty kroje, jako takovou zvláštnost toho oděvu a vlastně si tam udělali svou vlajku, na kus klacku, to tady takhle přidělali, takže máme Litvu, Moldávii, Českou republiku dvakrát, Vietnam, já nevím, co všechno. A pak tam byla aktivita, já mám Alžírana. A ty děti se navzájem učili ta slovíčka. A vždycky mluvil o té zemi ten, který tam byl a potom se snažil naučit několik těch slovíček, aby byly správně vyslovené nás ostatní. Musím říct, že jsem se, ten styl, V tom Alžíru jsou nějaké dva jazyky. Jeden nemá vůbec psanou podobu a druhý, nějaký oficiálnější, no tak to vůbec. V ten okamžik jsme to vyslovili, ale, jo, a von si, připadal si důležitý, my jsme vůbec nebyli schopní a myslím si, že to pro něj bylo motivačně jako velmi zajímavé, protože on r/ř naše umí dávno a teď vlastně byl ten, který učil a nás různě zkoušel. A teď jsme chtěli nějakou delší větu, a tak vůbec jak je to vidět vzdálená nějaká oblast je to pro nás takový velmi zvláštní. Takže má to smysl, asi v každé hodině se to nedá, protože látky je poměrně dost, že. Když je příležitost,

tak určitě třeba zvyky, třeba, zvyky, třeba Vánoce, Velikonoce, jestli to znají nebo neznají, jestli některé děti právě třeba doma o Vánocích už maj kapra a bramborový salát. Ne jenom své třeba nějaké slavnostní jídlo, že se opravdu začlení maximálně. Třeba Ukrajinci dneska už slaví tady Vánoce, ale ten hlavní svátek oni mají až k přivítání Nového roku, tak to potom vždycky poznáme, protože ty děti odjíždějí na Ukrajinu a vrací se až někdy kolem desátého ledna, protože to tam mají někdy kolem šestého, takže voni zas potom o tom povídají a tak dále. I když oni mají omezenou slovní zásobu, na to začátku, tak nějak si pomůžeme přes tu angličtinu, nebo to a má to smysl. Že jsme tady takhle dohromady. Těm dětem...berou to úplně automaticky. Někaké vydělování se tady na škole na rozdíl od společnosti nezažila a moc si toho vážím, protože je to klukovská třída, je tady osmnáct kluků, čtyři holky a ty by si mohly to vyjasňovat jinak, třeba pětma, žejo a spíše perou mezi sebou Češi, nebo né že by kluci né, ale prostě sportujou spolu, dělat blbosti prostě naprosto v pořádku, ale to jsem měla štěstí, protože v té sedmičce je kluk, který fakt tady není šťastný, už si trochu zvykl, ale trvalo to tři čtvrtě roku. Takže propadá z řady předmětů, jako na just se to nebudu učit a češtinu, jako nebude chodit na doučování, protože von to umí, tak jsme si spolu sáhodlouze nějak vysvětlovali věci, že něco můžu umět, ale můžu být lepší, v tom, žejo, A není to vždycky jednoduchý. Ale je to o diskuzi. Jakmile přestanou spolu mluvit, nebo já bych s nimi přestala mluvit a jenom tak, jako že tady jsou tak to samozřejmě vycítí, no.

➔ ono vlastně vy jste teď řekla strašně moc informací, které se týkají těch dalších otázek, takže já jednu přeskočím a zeptám se rovnou na to, o čem jste povídala před chvílíčkou.

TO 5 Jak ověřujete, nebo jak jako zjišťujete, že žák cizinec umí aplikovat vědomosti, které se týkají realii České republiky. To, co jste třeba říkala právě o tom jídle, o tom projektu třeba, co tady probíhá.

+ Jako, že by se to nějak zásadně učili, to moc ne, ale když do toho zahrnete dějepis a zeměpis i českých dětí, je naprostá katastrofa, úroveň je úplně šílená. Znalosti zeměpisu a dějepisu dětí jako takových, tak oni ta výuka tedy je memorování, mají seznam nějakých osobností, třeba, tak to se mají naučit. Tak ti cizinci se to naučí, bez ohledu na to, zda mají vůbec nějaké znalosti. Ona to vysloví, ale vůbec neví, co si pod tím mají představit. Zrovna tak Češi, zrovna tak to mají třeba v chemii. Učí se vzorce nazpaměť, protože tomu vůbec nerozuměj. Takže si myslím, že je úplně zásadní chyba k tomuhle dojít, že má jedničku, protože se naučil kyselina sírová H₂SO₄ a vůbec neví jak se to tvoří. Jo, tak k tomu víc sklouzávají všechny děti, pokud řada z nich nerozumí obsahu a naučí se to memorovat. Bohužel tady, to memorování i třeba referáty musí umět doslovně z paměti, a to úplně se ve mně vaří krev, protože jako Češtinářka potřebuju, aby se dokázali vyjádřit, takže nějaké myšlenky, takže prostě to bude vobraceně, to je úplně jedno. Takže bohužel tady se na tom bazíruje a dostávají z toho právě ty cizinci i čtyřky, pokud nemela tak, jak to má napsané, a tak. A dostávají, málo kdo, nebo ne úplně všichni to nějak tolerují, že třeba po čtvrt roce dostane ve výchově ve zdraví dívka naspat nějaký příběh o závislosti. Takže ku podivu má pětku, tak jako...Takže pak jí to napíše kamarádka a má jedničku. Takže nikoho nezajímá, že to dítě jako nemůže nic, samozřejmě, protože často se nevyjádří ani Čech, jak to tady vidím, ta slovní zásoba je naprosto tristní a katastrofální, teď jsme četli s devítkou Kunderu, ke konci, jakoby současná literatura a oni nejsou schopní to přečíst, že. A jako ten čas, vůbec, není využitý, jako v těch hodinách nemůžu až tak číst a vono je jich třicet, třeba, tak jako, můžete je na to nějak navádět, ale dneska jako mají jinou zábavu. Takže jako katastrofa, myslím si, do budoucna, schopnost čtení a chápání textu, to, co se pořád říká dokola, je šílené. Jestli se teda v těch školách nějak vod první třídy trochu změní, jestli je

teda nějaký nový systém nevím, ale zatím to tady nějak nedošlo. Nejsme žádná samozřejmě výběrová škola, ale samozřejmě průměrná základka a tam je to teda katastrofa.

TO 7 Od čeho se odvíjí plán práce, dle kterého ve výuce pracujete, s žákem-cizincem.

+ no, na začátku, když dostanu dítě, které nerozumí nic, tak má čítanku pro první stupeň, pro první třídu. Nejdřív má abecedu, tak to si nějak zkouší třeba napsat, oni třeba chvíli něco dělají, my spolu třeba něco přečteme, nebo já mu něco přečtu a tak dále, odvíjí se to vůbec od toho písemného projevu, protože někdy skutečně neumí nic, jo, takže já mám teda štěstí, že umím rusky, teda jsem z toho maturovala, v době komunistické, takže přes ruštinu, přes angličtinu učím češtinu, když bych to tak, jako řekla. Nebo umím rusky... prostě se domluvím. Ale prostě to, co potřebuju, tak. Tak tady je hodně rusky mluvících dětí. Je pravda, že systém toho jazyka je podobný, takže mají nějaké pády, vzory, skloňování, časování, osoby, jako dá se, slovní druhy. Tak tím začínáme. Já jim to říkám v ruštině, oni mě ty práce taky třeba píšou, třeba i sloh píšou něco, abych je mohla nějak vhodnotit. Takže na tom začátku, když napíšou vo sobě třeba deset vět, v ruštině nebo třeba angličtině, tak to je úspěch, protože jedna něco chtěj, chtěj něco pracovat, jednak maj možnost to psát tak, jak tím jazykem, který zvládnou a může je člověk za to nějak pochválit, žejo, nebo takhle. Tak. A jinak, tady je... na škole jsou různé projekty. Jestli je to grant, asi jo a je to výuka češtiny pro jinak mluvící, pro žáky s OMJ. A je pravda, že ty děti maj několik těch hodin dvakrát týdně, nebo několikrát týdně, podle toho, jak je potřeba a jak se to dá podle rozvrhu, což taky není úplně jednoduchý a tam vyloženě ty začátky, žejo, čtou, nebo vůbec se učí vyslovovat. Pokud ty rodiče jsou trochu jako přemýšlí o tom a chtějí s tím dítětem dál, chtějí, aby to dítě dále studovalo, tak mu umožní ještě nějakou další, nějaké další učení češtiny. Něco je i bezplatně, žejo, tady jsou různé nabídky, žejo, takže takhle. V podstatě to trvá tak půl roku, než se začlení do té výuky. Spíš třeba neznají něco před tím, já jim dávám různé tabulky a všechno můžou používat, tak teď přišly nové dvě holky, jedna Ruska a jedna Ukrajinka a jsou, dá se říct, v tom, co děláme, snad nejlepší ze třídy. Jednak maj obě dvojku, ale dvojku, kromě diktátu, v tom, to, co děláme, ony choděj ke mně taky na doučování. Uměj mluvnické kategorie, slovní druhy, vedlejší věty, větné členy, ten základ. Jo, jsou schopný napsat v češtině nějakou, neříkám třeba úvahu, ale nějaký sloh. Popis, nebo... A jsou tady jako vod října, ta druhá holčina vod ledna. Takže často to jsou velmi nadané děti a na rozdíl od Čechu chtěj něco dělat. Takže ten systém je s každým dítětem jiný. Individuální. A já, když mám, mám tam Ukrajince, mám tam Roma, mám tam dva Ukrajince, potom toho Alžířana, žejo, Vietnamce a k tomu máte čtyři děti IVP no, a jako je to docela záhul, jako není možný s každým zvlášť, ale přistupujete k nim, dáte třeba práci, tomudle se chvíli věnujete, potom zase, aby se to tady chvíli, aby vám neskákali po hlavě, což naštěstí, já mám mantinely a ty jako nesmí překročit a funguje to, no.

TO 8 Jak si stanovujete výukové cíle pro žáky-cizince?

+ Tak, abych je měla nějak v hlavě úplně konkrétně u každého dítěte, určitě ne. Ale sleduju, jak se vyvíjej v té komunikace. Tak ten začátek je opravdu mravenčí práce z jejich strany i ze strany těch doučovatelů, kteří teda tady dělají s nimi. Ale právě hodně pomáhá to, že se baví s těmi dětmi česky. Jo, a oni si to prostě dokážou nějakým způsobem vysvětlit a řekne to jednou, po druhý a teď to řekne třeba Čech. No a on neví, tak mu zase řekne no nějak jak se to říká u nich a ten se naučí to, ten to. No a je pravda, že každý posun v tom obsahu té slovní zásoby, nebo v tom množství těch slov, tak to si myslím, že je základní cíl. Nejde mi o to, aby zrovna memorovali, co memorujeme my, i když voni jsou šikovný a prostě si to pamatujou, jo. Protože

nějak vědí, že chtějí na tu střední školu a teď jsou ve vosmičce a moc jim nezbyvá času. Tak našim pitomcům, s dovolením, já je mám ráda, ale občas to tak je. Ale jakmile dítě přijde a řekne vám, že něco zapomnělo, že něco potřebuje a je schopno formulovat ty myšlenky, nebo vůbec nějakou tu prosbu, tak to je pro mě to nejdůležitější. Tak to se snažím, aby mohli normálně komunikovat. Byť omezeně, ale aby se domluvili. Takže prostě jestli umí vyjmenovat slovní druhy, tak to mně je úplně jedno, protože na to máme papír. Když to přečtou, když zařaděj a proč a tak, a teď máme podstatné jméno a k tomu dáme deset přídavných jmen, takže děti vostatní pracují a oni dostanou třeba druhou třídu, učebnici a něco doplňují. Bě, pě, vě, mě, tvrdé souhlásky, měkké souhlásky. Jo, ten základ. Že bych si to připravovala úplně, to ne, protože jako učím už, mám ty materiály a vlastně to už jak vidíte to dítě, tak pracujete. Že bych se to snažila rvát všem stejně, to ne. Prostě je to individuální práce, no. Prostě v tomhle tom jo. Ale musí to být v rámci té třídy, jo, takže voni vám pak něco vodevzdají, tam ti vodevzdají něco jiného, takže já se v tom potom hrabu, protože chtějí taky nějakou odevzvu, ode mě, nebo si čtou, tak jim přinesu bajky, jednoduché, voni to kolikrát znaj. Liška, hurá, tak tadyhle po hroznech no a už to dokážou říct. Něco rusky, něco česky a už jsme zase o kus dále. Takže to bych řekla, že...

TO 9 Dle jakých kritérií hodnotíte ten pokrok? Jakože jsou o kus dál? Žáka-cizince. Jak ho jako rozpoznáte nebo jak konkrétně byste to specifikovala?

+ Jako že bych měla nějakou tabulku kolik čeho, to asi né, ale je to zase, jsem s těma dětma poměrně dost, a takže řekněme šest, sedm hodin týdně, protože je mám ještě na výchovu ke zdraví, čtyři hodiny normálně, a ještě ke mně třeba chodí na hodiny nějakého toho doučování. Tak to vnímáte, jak buď jsou zticha a nic, nebo vidíte, jestli se baví. Jestli se baví s tou kolegyní, tak třeba kolegyně řekla, že voni dvě nebudou sedět spolu, protože nemluvej česky. Já říkám...okamžitě si sedněte spolu, budete dělat dohromady práci, budete si pomáhat, je úplně jedno, samozřejmě jsem to, já jsem říkala na češtině. Ať si to samozřejmě každý dělá, jak chce. Ale pro mě důležitý, protože ta jedna přišla později, tak ta jí třeba vysvětlí tu věc. Co mě je platný, když mně nerozumí. Já potřebuju, buď, řeknu teď holky tomu budete rozumět, tak tamty dostanou nějakou jinou práci a já to píšu na tabuli a vona přijde, jedna druhá, pojd', urči mluvnický kategorie, vona už se hlásí, že to chce taky zkusit, a to je pro mě jako to, co je dobře. A většinou je to, to, že voni mně pořád děkují a to je, já říkám, mně neděkujte, děkujte sobě, protože jste snaživý holky a chcete. Co já bych, kam bych vás jako dovláčela, když vy byste samy nechtěly. Takže už zase maminka, jestli bych jí koupila nějakou knížku, jo, vlastně a takhle se dostanete do té rodiny, vůbec nikoho neznám, ale jestli by se mohla přijít na něco zeptat a tak dále. Takže to je pro mě ta interakce mezi dětma, byť mezi cizincema, a byť v ten okamžik sice dělají češtinu a vona jí to vysvětlí, protože to není podstatný jméno. To je podle vzoru stavení a ne dělání. Já to poslouchám, že jo. A říkám, zkus to česky, vona už něčemu rozumí a takhle furt jako musíte...Ale ta snaha je a je to pořád všechno o komunikaci a interakci mezi dětma a tím kantorem. Když se učí, teda tak, že se spustí tady nějaká ta stěna a ty děti si vopisují, kde jsou ty prezentace připravený, tak děti si vopisují, paní učitelka to čte a zároveň děti píšou už něco jinýho, nebo ještě něco jinýho, protože to nestíhají. Jako já bych asi nevystudovala v současné době. Jo, a když se zeptají, tak jim řeknou, někdo, neříkám tady na škole, to já celkem nikoho jako nezjišťuju, ale když řeknou já ti to nevysvětlím, protože už jsem to řekla jednou, tak kde to jsme. Tak vždyť, voni tady nejsou kvůli nám. Ale my tady jsme proto, že to chceme dělat. Tak to si myslím, že je docela důležitý. Ale obecně si myslím, že řada kantorů prostě ty cizince opravdu nesnáší. Musím to takhle říct a mají i trapný poznámky a stydím se. Ne jenom tady ale lečjak se s někým člověk..., tak je to ostuda, stydím se.

TO 10 Jaký máte názor na systémové nastavení koncepce integrace žáků-cizinců do české školy?

+ NO, já si teda myslím, že aby dítě, které nemluví, ani vůbec, ani desetinou ani setinou tím jazykem, je to systém podle mě naprosto nevhodný a těm dětem přináší velmi nepříjemné situace. A znova říkám, někdo schválně na ně bude mluvit česky, aby ukázal, že von tady nemá co dělat. A to teda i dospělí, ne jenom děti. Což samozřejmě taky může být. Ale myslím si, že základní nějakou informaci o češtině jako takové a o tom regionu a ty realie, trochu, že by teda měli znát. Ale určitě do té školy, pro ně, což kantoři, by to třeba nějak zvládli, i když pro mě to je zase jiné, protože mám ten jazyk. Kdybych měla třeba dějepis nebo, tak já taky nevím, co bych tam s nima vod začátku dělala. A právě pro tyhle předměty si myslím, že by měly základní tu znalost prostě mít, no. Prostě když sem přijdou, tak že povinně by se měli učit, teda nevím, jak to říct, aby to zas nebylo nedemokratické. Ne že bych je tady držela, ale jako, rozhodli se jako být tady, tak asi ten základ, já nevím, kolik hodin, nebo prostě co, jak, aspoň bez pádů, bez r, ř, nějaký základ, mít měli. Že by to pro ně byla daleko lepší startovací pozice.

TO 11 Jak podstatnou roli hraje v osvojování si komunikační kompetence žáka-cizince klima školy a třídní kolektiv.

+ no klima školy je velmi důležité, protože to dítě může buď povzbudit, nebo úplně porazit na kolena a ono v tomhle věku, když dostanete takovouhle ránu, tak asi se z toho člověk těžko vzpamatovává. Ta situace pro ně už je dost těžká, že odcházejí z místa, kde mají známé, přátele, kamarády a sem přijdou a pokud právě, že nevědí vůbec nic, pomalu ani kde se nacházejí, málo kdy se teda stane, že ne v Praze, tak ale jako že nějaká řeka, úplný základ, jako co je to za město, kde se vyskytují, tak to není úplně samozřejmé. Takže to si myslím, že to jim může hodně znepríjemnit. Takže ty školy nejsou na to úplně nastavené. A každý druhý vám řekne, že té práce je i bez cizinců dost a někdo řekne, že žádné cizince ani nepřibírá. Prostě řekne, že to nezvládne, to vedení. Jo, prostě řekne, že to nezvládnou a jako by maj takový, říkají miň starostí, ale já si to nemyslím, protože kantoři jsou, nebo by měli být lidé pomáhající a tohleto je práce s dětma a jestli jsou jako to černoši, běloši, Asiaté, myslím si, že by to vůbec nemělo být rozdíl, nebo být důležité. A právě že tady na těchhle kolektivech, třídních, vidíte, že je to úplně jedno. Já, když mám potom třídní fotku, žejo a ještě třeba i co jsem měla před tím, tu třídu, tak jako si říkám, tendle odtud, tendle je odtud a všichni dohromady zloběj bezvadně, spolu. A to je jako velká deviza. To si člověk říká, to má asi smysl. Protože voni zas budou tu psychiku mít jako budou votrlejší. Takhle... když udělali tenhle ten krok, s těma rodičema, a povede se jim to a mohou se uplatit, tak je to důležité, než abychom jim říkali „ty sem vůbec nepatříš a máš šikmý voči, běž se nechat přeoperovat“, což se tady jako děje, no, tak to, když jsem slyšela, už je to dýl, ale to mě bylo zle od žaludku. Tak potom jim říkejte, že, dítě se zapře a teď psychicky nemocných lidí je dost. Z různých jiných důvodů. Takže když můžu, tak pomůžu. Takhle by to mělo být. Takže velmi důležité, jak třídní kolektiv, tak nastavení klimatu té školy. Ty školy samy si na to musely zvyknout, ty lidi na to dřív nebyli vůbec připravení, ani nevěděli sami, co se sebou dělat, tak se k tomu postavili, vlastně někdo ze sebe dělá jako frajera, žejo, nebo druhý jako ze zásady nesnáší cizince, žejo a postřílet je všechny už na moři, aby se utopili, tak to taky je vám špatně, ale prostě je to tak. A ta společnost takhle nastavená, bohužel, je.

TO 12 Jak se snažíte posilovat vztahy mezi žákem-cizincem a jeho spolužáky?

+ Právě, jako cíleně jen tehdy, když vidím, že je nějaký problém, ale samozřejmě ale s ním jedním jako, všichni jsou si rovni. Jestli je někdo o něco chytřejší, tak on zas třeba nezatluče

ten hřebík a tak dále. Takže vždycky jim říkám „Každý je osobnost a máte své místo v životě a to, co neumí druhý, tak zas bude umět tenhle a naučíte se to kolikrát od sebe, žejo a mě to obohacuje, protože nejste tady jako stádo, protože když si to tady takhle vysvětlujem, třeba i politicky, nějaké demonstrace a tak a když jsou nějaká výročí třeba, doba komunistická, osmačtyřicátý, tak oni už jsou docela jako v té osmičce starší, tak se ptají a řada těch kluků je opravdu hodně inteligentních, takže vlastně se k tomu takovýmhle způsobem takhle dostáváme. A oni třeba, my máme nějaké dějiny, nějaké mezníky a oni třeba taky, třeba nějaké, ty děti, co znají nebo si pamatují, nebo si pamatují, nebo co oslavují, tak to zase oni se uplatňují, žejo. A jako že bych vyloženě cíleně, jestli jsem měla někoho takového... Ono jako když je do toho nějak narvete, tak to má opačnou tendenci. Ale je pravda, že třeba najít, čím to dítě je výjimečné, v čem oni výjimeční nejsou. A když on není úplně, tak si to vymyslím. Takže třeba něco píšem a on to teda nějak, no a ale pak řeknu takhle, takhle, on něco přečte, já k tomu něco přidám. Nebo třeba ve sportu, nebo s tím jaký má zájem, jiný. Nebo si připraví prostě něco zrovna o té zemi, my si připravíme o Česku, žejo, takže jako co tam má, tak nějaké porovnávání. Že už je schopný, jako něco udělat. Není asi dobrý je nějak vyzdvihovat, že „ježíš, ty už umíš zase další dvě slova“ To už zase jsou na to taky alergičtí, ale těch možností je nepřeborné množství. A nebo vynikne třeba, žejo, paní učitelka na té angličtině, protože třeba Vietnamci, třeba matika, angličtina, to nemají šanci je dohnat, ti naši, protože ti nic jinýho nedělaj, celý léto se uče, choděj do takových škol. A takže třeba takhle. Nemluvit třeba vo tom jednom, dítěti, ale nějak říct, jak je to jinak, jinde, ale nějak říct jaké maj povinnosti, což taky, se může, protože tady ty povinnosti žádný nemaj, většinou. Vynesou koš, možná vyndaj myčku. Ale v tom měště je to teda katastrofa. A pak když jsme udělali průzkum, nebo měli jsme „můj den“ nebo nějak tak, takový mluvní cvičení, tak jsme se dopočítali, nebo oni sami, jak jsou dlouho, jak dlouho pracují s telefonem nebo s počítačem 80 některý až 90 hodin týdně. Tak když si to vezmete, jo, tak třeba o tom se taky bavíme. A nebo zrovna někdo ten telefon ani nemá, nebo má tlačítkový a proč no a ten dotyčný se toho úplně automatický začlení, tak zase ukazujeme, že je jedno, že je z tramtárie, protože má stejné názory a tak dále.

TO 13 Jaké materiály ve výuce využíváte? Můžete klidně konkrétně.

Já mám sadu takových, no, mám to pro malé děti, když třeba učím druháky, třetáky a jsou to právě měkké souhlásky, tvrdé souhlásky, dvojhásky, párové souhlásky a tímhle způsobem vlastně postupujeme úplně od toho začátku přes slovní druhy, hlavně musí mít tabulku a musí si ukázat tu informaci, jako ten úkol si uvědomit, přemlít v hlavě a najít si tu správnou tabulku. Takže mají pády, všechno vlastně. Vzory, nějaké ty koncovky tam vyznačené, to já jim tam vždycky dopředu udělám, už je to tam červeně, a to já jim to jenom množím, vlastně. A chtěli i pracování sešit, který my máme v osmičce teď, protože mluvím o těch osmácích, tak ho mají a prostě něco zvládnou nebo u toho cvičení se má dělat něco jiného, tak já jim řeknu „zkus podle papíru slovní druhy, vyznačte mně slovesa, zkuste nějaké jiné tvary slovesa a tak dále“. Čili s tím pracujeme jinak, než ta třída, ale třeba vidy, věty, souvětí souřadné, podřadné, spojovací výrazy, nějaký ten základ, to se naučili, prostě hned a oni nejlíp. A nemaj s tím teda tím pádem problém. Tam ti se teda nenauče, zas uměj jiné věci, takže vyloženě konkrétně, nebo že bych měla taratarat tobě, tobě, ne. Tomudle jde víc tohle, nejde mu tohle, dám mu jiné papíry. No, a tak dále. A ty texty, ty jsou jednoduché, nebo jsou z čítanek pro druhou, třetí třídu už ty starší, ty malí maj čítanku, slabikář, prostě tam si doplňujem počet slov. Prostě bě, pě, vě, mě. To je úplně ten základ. Vlastně se nějak odpíchnout od něčeho.

TO 14 Jak zásadní roli hraje postoj rodičů dítěte-cizince vůči vzdělávání v české škole.

+ já o žádném přístupu moc nevím. Těch dětí mi prošlo rukama velké množství. Znáám se řekněme se třetinou a spíše to bylo, jako myslím si obecně, že ty děti sem přijedou kvůli tomu, aby měly to vzdělání. Což třeba na Ukrajině, mně ty maminky mi říkají, nebo ta jedna, v podstatě je to asi stejně. Oni do sedmičky je nechávají doma, ty mámy sem jedou třeba, když dětem je, choděj třeba do páté třídy, jakoby na naše poměry, pracujou tady, aby vydělaly nějaké peníze a pak se ty děti sem vemou, do sedmičky nebo osmičky, většinou do sedmičky, aby už mohly jít na střední školu z té naší základní školy. Čili na základní škole, aby se naučily češtinu a na to právě tak ty dva roky, tři, jsou potřeba. A pak, jako, jsou bez problému. Čili, rodiče mně říkají, že tam je taková korupce, že se dá zaplatit všechno, čímž pádem není možný, aby tam to vzdělání k něčemu bylo. A není. Choděj v létě opravovat školy, maluje se, každý, kdo něco má, tak přidá, protože ty školy nemaj jakoby nic, a proto je sem jako táhnou. Většinou jsou bez otců a pracují dál vysilujícím způsobem, aby je tady zajistily a oni mohli jít na tu střední školu, po té. Vietnamci, tak to je trochu jiná komunita, oni držejí hodně pospolu, ale v životě tady nebyl žádný problém, jako že by byli agresivní. Ani děti, ani rodič. Že by někdo přišel rvát, že se o ně musíme postarat, že propadaj. To vůbec ne. Takže když potřebuju, jakákoliv vstřícnost je stoprocentní. Ale asi oni sami, oni maj asi dost k těm učitelům úctu, což tady jako moc není a jsou rádi, že ty děti fungujou. Ale asi v okamžiku, vím, když byl problém, dostal kluk třídní důtku, nebo napomenutí, maminka mně večer volala, že se omlouvá, ale že by se chtěla zeptat, co mají teda dělat, že z toho byli v šoku, protože doted' kluk nic, prostě nějakou lumpárnu, nevím, nepamatují si. Tak takhle, prostě myslím si, že ta vstřícnost tam bude. Ale oni sami, že by na třídní schůzky někdy přijdou, většinou asi pracujou, nevím. Systematicky spolu nějak asi na nějaké výuce nespolupracujeme.

TO 15 Jaké jsou, podle Vás nejčastější obtíže, které brání všestrannému progresu žáka-cizince v české škole?

+ Já musím říct, že jsem měla štěstí, ale že ty děti procházely jako velmi dobře a řada z nich studuje normálně na střední škole. Udělaly zkoušky bez větších potíží. Většinou jsou teda do osmičky, jako že by měly jít, ale jdou o rok níž, byť věkem jsou jako starší, protože ty rodiče chtějí, aby ten jazyk zvládly. Takže já vůbec ani nevím, že bych měla někdy nějaký zásadní problém. Tady byly děti, které se většinou, když potřebovaly, tak se naučily. Ale když na to takhle mám odpovědět a popřemejšším, tak si myslím, že je to, že jsou to naukové předměty, které jsou velmi obsažné a žejo chemie se třeba, v Ruštině, tak žejo v Češtině ten vodbornej, termín, v tý češtině se naučej, máme základ odborných výrazů, který já používám, nebo jim to teda přeložím. Ale ta čeština je jiná. Protože tam když budeme brát v dějepise nějaké období, nebo v zeměpise, tak prostě vůbec jako, žejo, najdi na tabuli Karlovy vary. Tak dítě Karlovy Vary vůbec neslyšelo, má to nějakou Ruskou verzi, nebo tenkrát, nevím, odkud byly ty děti, tak dostanou pětku. Protože, jako to dítě neumělo. Ale ono by si vlastně nejdřív ty české výrazy muselo přeložit, prostě do té své řeči a potom to na nějakých cizojazyčných mapách hledat. Tak tohle asi problém musí být největší, protože oni se to teda potom učí zpaměti, teda hodně zpaměti a až postupem času vlastně dochází k tomu, že rozumějí tomu textu více, a mám tady holčinu, která má z češtiny dvojku, protože opravdu se učí všechno vzorně, ale je pravda, že když by sama měla jako sloh, nějak vyprodukovat, tak to je úplně to nejtěžší. A oni musejí, vlastně, přes tu mluvnici ten sloh nějak postupně, protože pokud budou dělat maturu, tak nejsílenější pro ně bude právě ta práce slohová a tom mám právě teď třeba třetáčku na střední škole, učím ji od sedmičky a chodí ke mně na hodiny, teď a z diktátů, dlouhých, pořád tam má čtyři chyby, což je úplně fascinující, málo, žejo, ale furt má pětku. Protože co chyba, to stupeň. Takže teď měla už trojku, tak jsme jášaly, ale má dvojku z češtiny, protože všechno ostatní je

schopná se naučit. Čtenářský deník napíše, já to třeba zkontroluju, mně to pošle a literaturu se naučí, jako dějepis, to jako zvládá, i to přečte už, ale ten sloh jako vjadřovat se, teda, po té slohové stránce a ty naukové předměty bych viděla jako největší problém.

Doplňující otázky:

- ➔ To je všechno z těch připravených otázek, já teda mám ještě nějaké jako že mě napadly, doplňovací, já bych se chtěla zeptat, jestli jste měla nějakou možnost, během Vaší praxe, protože máte dlouholetou praxi, se setkat s příležitostmi, jak se vzdělat v rozvíjení žáků-cizinců. Já teda teďka neříkám přímo jako český jazyk, ale obecně. Prostě pracovat. Práce s žákem-cizincem.

+ jo, byly nějaké dvě nabídky, vím, že tady nějak prošly školou, ale ono to bylo i dopoledne, a to jako nebylo možné, si tehdy nějak brát volno. Protože nikdo, tenkrát to nikoho nezajímalo, žejo. Takže to, že to bude boom a bude to potřeba, tak, tady byla jedna kolegyně, která měla něco takového na pedagogické fakultě, několika měsíční kurz, to si tehdy dělala nějak ještě, než tady byla, tak ta to jako zaštiťovala. Ta učila, to ještě nebyly tyhle granty, nebo ty projekty, co jsou teď. Pro tyhle děti s OMJ, IVP a tak dále. Takže tehdy vím, že nějak jí to zaujalo, taková vzdělaná úžasná paní, tak tehdy učila na první stupni, tak tam jí to taky hodně pomohlo a ten systém vlastně je, nebo hodně jsme se o tom bavily a právě o dětech, které ona dovedla do pětky, tak já jsem je potom měla, žejo, tak to je strašně dobře, když se o nich něco dozvíte, než že je dostanete jenom tak, tak jsme vždycky vedly hovory, tak právě říkala, že ty systémy jsou různé a že jí to právě moc obohatilo. Taky jsem teda sama o tom uvažovala, ale ta situace tady na té škole je taková, že, nemám potřebu, no.

- ➔ dobře, já se ještě mrknu, jestli jsem si tady ještě něco... Ten mezijazyk, to už jste vlastně zmínila, to se ani nebudu já, teďka zmiňovat a, no, já myslím, že to je všechno. Takže já vám děkuju.

R4

T (→): Ahoj,

R (+): ahoj

T: Děkuji, že jsi ochotný mi pomoci s výzkumným šetřením. Na začátek bych chtěla zmínit, zda souhlasíš s nahráváním rozhovoru, protože data z toho rozhovoru budou zpracována pro to výzkumné šetření.

R: Ano.

T: Já bych začala první otázkou.

TO 1 Jaké informace si předem zjišťuješ o žákovi-cizinci, kterého máš vyučovat?

+ Jo, takže ještě teda si upřesním, ty žáci cizinci jsou to ty, mám teda dva, kteří jsou vyloženě z cizího prostředí, pak tam mám dva takový, jeden rodič je trochu cizinec, ale jako mluví česky. Asi budu spíše mluvit o těch dvou, co jsou jako cizí. Tak já jsem dostal poměrně dost informací na začátku roku, ještě v srpnu od třídní učitelky, od druhé třídní učitelky a potom k jedné žákyni od speciální pedagožky a ten jeden žák už měl zadanej nějaký ten individuální plán, takže tam byly sepsaný i nějaký věci, nevím teda od koho, nějaký jako pokyny. Jaký má mít podmínky, jak je na tom, co by se s ním mělo a nemělo.

→ a co je to za třídu?

+ šestá. Oba dva jsou v šesté. Mohlo by být informací víc, ale nějaké základní informace jsem měl. K té holce míň, je pravda, že ona tam byla půl roku na té škole a je fakt, že ani oni, tím že přecházela z prvního stupně na druhý, tak vlastně úplně jako nevěděli tolik, ale jedna učitelka, co ji doučovala, tak ta u trošku tušila.

→ a jaké teda pro tebe jsou podstatné, ty informace.

+ Tak já tím, že jsem začínal, tak to mám ještě trošku posunutý, protože já jsem nevěděl nic. Tak tím pádem jsem se ptal i na to, jaké mají mít podmínky. Jestli mají mít stejné podmínky, takže jsem zjišťoval, z čeho je mám zkoušet, jestli z toho stejného, jako ostatní. V čem jim mám ulehčovat konkrétně, v kterých jako oblastech. Jak uměj mluvit, jestli uměj číst, jak to bude s diktáty.

→ jo, takže o tom procesu vyučovacím.

+ jestli s nima můžu mluvit, vůbec, jestli se s nima můžu dohodnout na nějakém postupu nebo jestli to naopak s nima nemám řešit, mám to řešit jen nějak na vyšších místech...

→ dobře, jako, teď je to takové specifické, když říkáš, že mám jen jeden rok praxe, nebo žeš tam právě začínal...

+ jako teď můžu říct, že znám ty děti, ale na začátku roku myslím, že toho bylo fakt hodně a že už vlastně jak dávno to bylo, tak ten začátek roku mám trochu mlhavej.

TO 2 Jaké informace mají obvykle žáci o vyučovacím procesu, o té škole, o prostředí, ve kterém se nachází? Na začátku. Jestli bys to dokázal, nějak jako zhodnotit. Jestli nějaké informace teda vůbec mají.

+ to bych se jich musel zeptat, asi. A jak kdy? Jako na začátku roku? Nebo když přijdou to té školy?

➔ Když přijde, to dítě do té školy, tak jestli má na začátku nějaké informace, nebo se tam octne jak Alenka v říši divů a neví nic.

+ tak to se přiznám, že úplně nedokážu říct, ale u nás úplně jako, asi to nebylo úplně systematický, ale ty informace dostali, potom, celkem. Takže já jsem pak dostal za úkol se s tím člověkem pobavit, jak to teda s ním bude fungovat v tom mojem předmětu, což byly informace teda ohledně předmětu a pak vlastně oni dostali nějaký celkový, oni vlastně trochu tušili. Třeba že maj možnost toho doučování. Právě v češtině. A tak.

➔ jakože od tebe, jo?

+ Od nějakýho učitele ve škole. Češtináře. Takže to oni tam vlastně maj, ale zas netuším, co všechno... jak moc tam byly aktivní ty třídní. A tak. Nebo jestli to bylo spíše od spolužáků, a tak.

TO 3 Co je pro tebe nutné brát v potaz, pokud je pro tebe cílem rozšířit komunikační kompetenci žáka-cizince, kterého máš ve třídě? Co je nutné brát v potaz?

+ no, a co je správná odpověď?

➔ to je na tobě. Pro tebe, co je nutné.

+ co je nutný, jako aby se to stalo? Nebo nastavení kritérií?

➔ no, když prostě přijde to dítě, tak ty musíš z něčeho...

+ jako jak s ním začnu?

➔ no, no, můžeš to konkrétně popsat. Třeba.

+ Tak tam jde o to odhadnutí té úrovně, to je jasný, pak sladění s tou třídou zároveň, aby neměl úplně jiné podmínky. To je hodně individuální podle toho člověka, ale myslím, že u nás, u obou dvou, byla hodně brzo snaha, aby měli stejný podmínky jako ostatní. Jako myslím testovací. Zkrátka aby měli stejný kritéria hodnocení, ale zároveň aby měli možnost nějaký podpory, jak dojít k dobrým výsledkům. Takže i pro mě bylo důležité, za prvé, se s nimi nějak zkusit je teda, aby si mohli zkusit napsat ten normální test, jestli je na nějakou základní úroveň a zároveň dávat prostě, vymýšlet ty možnosti, jak jim jako ulevit, jak je nějak podpořit, jak je nějak motivovat nebo jak jim dát ty podmínky, tak aby se z toho nezbláznili.

➔ já tady tedy přidám jednu dodatečnou otázku, protože já si myslím, že to je důležité. Hraje v tom, co je nutné brát v potaz národnost? Jo, to vlastně souvisí i s tou první otázkou. Jaké informace si zjišťujete o žákovi cizinci. Jestli vůbec neřešíš to, z jaké je země a jakým jazykem ten žák mluví. Jestli jako potom, když musíš brát v potaz toho žáka, jako že se tam octnul a že ho chceš jakoby dostat na tu stejnou úroveň, tak jestli ta národnost a ten jazyk tam nějakým způsobem figuruje. V tom tvém nějakém, prostě, nějak v těch cílech. Nebo v těch kritériích.

+ Určitě. Já vlastně tím, že mám oba z podobného jazykového prostředí, tak jsem to vlastně neřešil, tak mě to přišlo jako že oba teda maj problémy s podobnou věcí, ale je pravda, že to je asi zásadní, no. Prostě, že oni jsou oba z azbukového prostředí. Ten kluk umí psát, ale ta holka

ještě na začátku roku psala napůl azbukově, napůl latinkově. Takže tam šlo hodně i tu techniku písma. A pak tam šlo i hodně o to, že zápis slyšenýho tam úplně nefunguje. I když se ten člověk naučí ty gramatické pravidla, tak prostě neumí zapsat jako písmeno, neumí rozeznat dlouhý, krátký, měkký, hlavně. Protože prostě to v tom jazyce mají jinak. Zrovna. Takže to jsem také objevoval postupně, během podzimu, asi. Co jsou ty problémy spojené s tím jazykem.

TO 4 Jak v hodinách pracuješ s odlišnými kulturními zvyklostmi, které se projevují komunikačních situacích. Jestli takové situace jsou. A teď samozřejmě, já se to pokusím nějak specifikovat. Jedná se hlavně o nějakou nonverbální komunikaci, jo, nebo o něčem, co je tabu, nebo o něčem, co ty žáci nemají v té své kultuře, vůbec. Teď mě nenapadá žádný konkrétní příklad, ale nemůžeš do toho.

+ jakože třeba Japonci se nekoukají do očí.

➔ ano, třeba.

+ To tady je v pohodě, protože oni jsou jako od jinud, ale jsou to takový ty, co jsou na cestě sem, jakože se snažej, podle mě, asimilovat, takže ani jeden z nich se nesnaží jakoby dělat prostě, musím si klekat při něčem, ale naopak se snažej tadyto spíše skrývat, nebo se učit to nedělat a nezdálo se mi, že by po mě chtěli v tomhle tom cokoliv jako, v těch kulturních zvycích, nebo chování. Nebo jsem to přehlíd, protože to nebylo nijak výrazný.

TO 5 Jak v hodinách využíváš, konkrétně, nonverbální komunikaci? Při výuce žáka-cizince?

+ já to moc neumím, musím se přiznat, jako moc celkově, abych se přiznal, tady jako zvlášť. A zároveň vlastně je specifický, že já tam mám v každé třídě asistentku a jako často ta asistentka se věnovala tady těm. Oni jsou každý jiný a trošku je řeší jako ta asistentka. V něčem. Takže tohle je takovýto, když to ten člověk nechápe, tak tohodle si všimla spíše ona. A u mě to tak bylo o tom, že když někdo něco nechápe, tak jsem to poznal. Ale jako jinak nevím. Co ještě jiného tam může být za situaci.

➔ no, mně se jedná o to, že když tam máš toho žáka-cizince, tak jestli vyloženě děláš nějaké specifické tance, aby on pochopil a ty tance jako neděláš prostě před tím zbytkem třídy. Jestli to je nějakým způsobem jiné. Jestli tam ta nonverbální komunikace hraje větší roli.

+ no, asi ne. Je to pak takový to, jak se snažím mu vysvětlit, nebo pochopit, když mi něco říká. Ale to je asi něco jiného.

➔ to asi jo.

TO 6 Jak ověřuješ, že žák-cizinec umí aplikovat vědomosti, které se týkají reálií České republiky. A tím teďka myslím, když jsme třeba v té češtině, tak nemyslím tím prostě státní znak a vlajku, ale spíš se mi jedná o nějaké pohádky, ustálená slovní spojení, nebo nějaké, když pracuješ s nějakým reklamním textem, tak to jsou zase ta ustálená slovní spojení, frazémy a tak dále... Tak jestli ověřuješ, že se chytá. Jestli, když mu někdo řekne trhni si nohou, tak jestli rozumí tomu, že tu nohu si nemá roztrhnout.

+ jako to je zajímavá otázka, ale přiznám se, že vlastně, podle mě v té šesté třídě se to ještě tolik neřeší, nebo jsme na to jako úplně tolik nenaráželi. Víím, že to bylo v literatuře, tak tam se to nějak dalo, jako, tam z toho pak nebyl test, tady z těch věcí. Jinak se to tak nějak dařilo vysvětlit. A pak jako víím, že u mě hodně úkolů bylo spíše tvořivých. Já jsem tam neměl tolik

na porozumění, ale spíše na tvoření. A tím pádem oni tam měli míň problémů. Ale jako je možný, že tohle tam určitě někde bylo, ale spíše v té literatuře, kde se to teda nějak vysvětlilo, jako, nějaký ty pověsti, ale to vlastně nerozumí nikdo, že, to je neznámý pro všechny. Takže se to tak nějak vždycky dařilo vysvětlit a nebylo to, jakože by to byl problém v nějakém testu, nebo v něčem jako zásadním. Je fakt, že u takových těch gramatických pojmů, třeba. Ale to taky máš i u Čechů.

TO 7 Od čeho se odvíjí plán práce, dle kterého pracuješ s žákem-cizincem?

+ Jako práce výuky?

➔ jo, jako jak ty plánuješ prostě, když víš, že ten cizinec má v tomhle a v tomhle mezery, tak jak, na základě čeho, ty si ten plán prostě sestavíš.

+ no, to se přiznám, že po tom prvním roce, jak jsem se tam zorientovával v těch úplných základech, tak jsem si říkal, že tohle bych chtěl příště více řešit. Než teď. Ale hodně dobrý jsou slohovky a diktáty. Protože ve slohovce vidíš, co ten člověk dokáže, když chce vytvořit něco sám, jako cokoli. V diktátu vidíš, jak slyší, jak píše, jak umí gramatiku, takže tam jak většinu věcí pochytí a no a pak jako z toho jsem zjistil, že jsem jim odpouštěl za některý věci. Z čtenářského deníku se člověk dozví spoustu věcí. Nějaký psaní nějakých kulturních zážitků. Tam taky člověk zjistí, že jako, jaký je ten člověk.

TO 8 Jak si stanovuješ výukové cíle pro ty žáky-cizince? Jako já ti rozumím, že prostě asi ten první rok, úplně totálně to chápu a umím si to představit, jak prostě teďka jak se zapisuje do třídnice, než bys řešil, jak se stanovují nějaké výukové cíle pro cizince. Ale třeba zkus si to představit, jak bys to třeba chtěl dělat. Kdyby ses zase setkal s takovou situací.

+ No, jako určitě jsme tam tohle řešili. Já jsem o tom právě s nima mluvil a bylo to právě takový to, že, se tam řešilo, že si můžou něco pozdějš opravit, když to podělaj, hodně, takže to byla jedna věc. Pak tam bylo, že se jim právě jako odpouštěly některý věci, jako typu dlouhý, krátký písmena, měkký, tvrdý i, že za to měli, že se jim nestrhávaly body při rozdělování slov a takové kraviný. A takže to bylo, já jsem se jich často i ptal. Jako prostě s čím mají problém. Co jako fakt nedávaj a tak.

➔ takže na základě té komunikace s nimi si zjistil...

+ no, pak od těch učitelů a něco jsem se pak dozvěděl z těch písemek. Ale vlastně s tím jedním jsem ten plán už dostal, částečně. S tou druhou to jako bylo takový o domluvě.

➔ takže zase jako individuální přístup. Docela.

TO 9 Dle jakých kritérií hodnotíš pokrok žáka-cizince. Nebo já myslím, žeš to teď jako zmínil, možná trošku.

+ no, tam by se to asi dalo pak řešit více individuálně. Já už jsem to pak úplně taky jako neřešil. Tak jsem prostě koukal na ty písemky z tý gramatiky, kterou vlastně oni dva se dokázali naučit, takže oba dva mají nakonec dvojku nebo trojku, i když vlastně jako mluví furt, že jde poznat, že jsou to... ale prostě druhy zájmen se naučí mechanicky, podstatný jména se naučí, tadyto všechno se naučí. Psát slohy, to dokážou, v základu nějak. Na literaturu umí něco přečíst, přecej, takže, jak byla ta otázka?

➔ dle jakých kritérií hodnotíš ten pokrok? Jestli si stanovuješ nějaká ta kritéria na začátku, splníš tohle, dám ti plusový bod a už je to blíže k té trojce.

+ no, tak tam je to jako, oni měli stejná pravidla jako ostatní, pro ty testy, takže ten pokrok vlastně sem hodnotil klasicky s testama, jako ostatní. A u takových těch, co jim nešlo, tak to asi bylo asi fakt o tom, že jsem jim za to prostě nestrhával body, ale, že jsem jim na konci roku toho opravoval více, než na začátku, no. To jsem na konci roku opravoval už i dlouhá písmena, ale jako že se za to třeba nestrhávaly body, ale už jsem jim to tam aspoň psal. Zatímco na začátku, kdybych to tam psal, tak se z toho zblázní, protože toho bylo miliarda. Ale jako asi jsem to s nima úplně neřešil. Že bych se s nima každý měsíc bavil, jako, dělal jim takovýto slovní hodnocení, zlepšil ses, ale spíš jsem to třeba.... Prostě jsem jim to jako uznával, bral jsem jim to, postupně jsem jim tam jako ukazoval, co dělají blbě.

TO 10 Jaký máš názor na systémové nastavení koncepce integrace žáků-cizinců do českých škol, prostě obecně. Prostě jak to chodí, tak co si o tom myslíš.

+ Jako vím, jak to chodí v Klánovicích, jinak netuším. V Klánovicích na jedné základce v Praze. Jako takhle to mám říct?

➔ jo, jako klidně.

+ a tam je to dobrý, tam je to super. Protože tam pak ty žáci jako mají možnost mít přiděleného učitele, ten je placenej z nějakých peněz, jakože je prostě doučuje každý týden. Teď nevím, jestli je to jako celostátní, nebo jestli to je jen někde.

➔ no, to záleží, no.

+ no, tak tam to mají takhle. Tím pádem ten člověk má možnost každý týden na hodinu, neplatí za to nic, přijít, doučovat se, zeptat se na cokoli, hlavně teda z té češtiny. A v podstatě i tu jednu holku, co na tom byla hůř, tak tam byla už jedna asistentka, na podzim, tak říkala, že si s ní ještě vezme hodiny navíc, když viděla, že jí to nejde a drtila jí ještě nějaké základy gramatiky, prostě. Ještě se scházely, aby ty testy dala dobře, až to občas bylo trochu moc, že mně šlo spíše o to, aby nějak stihala a byla v pohodě a ona ji drtila, jakoby celý první stupeň gramatiky. Ale jakoby ten servis tam měli. Spíš ona pak občas nechodila, jako ze svévole, že se jí nechtělo. Ten kluk nechodil vůbec, že měl nějaké svoje doučování, ale vlastně tu nabídku tam měl, jen ji nevyužíval. Tři hodiny týdně. A já jsem té holce nabízel, že může přijít s nějakými písemkami. Ale to ona už nepotřebovala, vypadala, že jí to takhle stačí. A nevím, jak je to v těch jiných předmětech.

TO 11 Jak podstatnou roli hraje v osvojování komunikační kompetence žáka-cizince klima školy a třídní kolektiv?

+ to se mi zdá, že dost. Ale že oni tady ti dva jsou v pohodě od přírody. A jako teďka jsou vysmátí, i když prostě neumí úplně ten jazyk, tak ta škola je přijímá, ta třída taky. Trošku se jim občas smějou, ale v dobrém. A ta třída je hrozně oba dva bere úplně v pohodě. A tím se mi zdá, že oni jsou tak jako v klidu. A kdo je někde ostrčený, tak ten má horší známky. A zdá se mi, že i v hodině jsou zvyklí pracovat s ostatními. Není to tak, že by byli nějak mimo. Prostě jsou úplně vysmátí.

TO12 Jak žáka cizince zařazuješ do skupinové výuky?

+ To nevím, asi jako ostatní děti. To je ale celkově. Když se dělají skupiny na nějakou složitější práci, tak dobří jdou do jedné skupiny a blbí jdou do druhé, tak oni jsou s těmi horšími. Třeba opakování před nějakou pololetkou. Když jsou nějaké práce, kde je sranda, tak se spíše promíchají, ale oni si to spíše udělají sami.

➔ jako že se sami rozřadí do té skupiny?

+ ano, většinou jo. Takže oni byli prostě jak chtěli a byli zase vysmátí.

TO 13 Jak se snažíš posilovat vztahy mezi žákem-cizincem a jeho spolužáky? Jestli máš nějaké strategie?

+ tak to je taková ta velká otázka, jestli to ten učitel může zlepšit, nebo jestli to nekazí tím, když to zlepšuje. Já jsem je docela chválil před třídou, docela často. Jednoho, když měl právě dobré známky. Prostě nedokázal dát dohromady větu a pak měl jedničku z testu na číslovky. Tak to jsem ho chválil před třídou. A holka také měla občas dobré známky a ona měl dobré jako i jiné práce, takové tvořící, nebo jako vymýšlení, nebo dokázala organizovat ostatní, výt vlastně skoro vůdce třídy. Takže občas řekla něco, co bylo potřeba říct, a tak jsem to nějak vyzdvihnul před tou třídou a doufám, že to teda bylo spíše prospěšné.

TO 14 Jaké materiály ve výuce využíváš s žáky-cizinci?

+ jako co?

➔ jestli máš nějaké specifické materiály? Jestli pracuješ se speciálními učebnicemi, nebo s tvými nějakými pomůckami, nebo jestli škola poskytuje automaticky pro žáka-cizince nějaké pomůcky. Třeba že žák-cizinec dostane tablet automaticky.

+ vím, že některý školy to rozdávaj. Ale asi né. Možná to je tím, že jsou to šestáci. Jako, mohli by mít, ale ne.

➔ takže to znamená, že ty si doma sám netvoříš materiály? Třeba že ten Anton potřebuje tento text mít více zjednodušený, takže si nevytváříš extra soubory nebo tabulky pro žáka cizince.

+ ne, to ne. Ale když byly velké testy, tak oni měli zkrácenou verzi, ale to byla verze i pro nějaké lidi, co mají nějaké poruchy učení, nebo nějaké vývojové poruchy. Takže tam oni měli možnost kratší verze. Ale pro tu samotnou výuku, tak oni fakt jako oba dva stíhali to, co ti ostatní, takže nebylo potřeba jim to nějak přizpůsobovat. Asi by to bylo dobrý, že by tomu jako lépe porozuměli, ale zase by to třeba měli nějak jiné než ti ostatní. A já myslím, že oni byli docela zvyklí na to, že prostě jsou tam s těmi ostatními a mají stejné podmínky, ve většině případů.

TO 15 Jak zásadní roli hraje postoj rodičů žáka cizince vůči vzdělávání v české škole? Nebo v těch Klánovicích?

+ tak to zase vím jenom u těchhle dvou. Je to hodně zásadní a tam právě hraje roli i to, jestli chodí na to doučování. A u těch zrovna v té češtině to jde poznat hodně. Takže jsou tam nějakí, kteří na to kašlou, jsou tam ti, co mají svoje doučování. Je to možná tím, že jsou možná trochu bohatší. Takže tam jsou jako v pohodě. U té holky naopak byl nějaký průser, že je to komplikované, že má mámu v Srbsku, rodiče tady, pozadí je prostě komplikované celkově. Tím

pádem to mělo roli i na motivaci, a to vlastně prostě nějak odeřvat by nešlo. Ale bylo vidět, že tam jsou vyloženy jako... to bylo takové, že ona nevěděla, jestli nepojede zpátky. Tak to nevíš, no.

➔ využíváš někdy mezijazyk? Když se bavíš. Nebo když se snažíš něco vysvětlit. Bavili jsme se o nonverbální komunikaci a tu jsi říkal, že moc nepoužíváš. Tak jestli používáš třeba angličtinu, nebo se snažíš nějakým způsobem, nevím, jestli umíš Rusky, nebo jestli je pro tebe ten mezijazyk podstatný, nebo jestli si myslíš, že je to dobré.

+ to je zajímavá otázka. Ale nevyužíval jsem, ani mě to nenapadlo, se přiznám. A asi to nebylo potřeba, protože buď se to vzalo oklikou, nebo to potom dovysvětlila ta asistentka, při nějaké písničce. Někaké složitosti. Ta taky nepoužívala mezijazyk. A myslím, že ne. Že jsem to jako nevyužil a nenapadlo mě to.

➔ chci se zeptat, jestli ten učitel, který tam měla ty hodiny navíc, pro ty žáky, tak jestli to je učitel, který učí žáky s OMJ, nebo to je normální češtinář. Když oni mají možnost se tedy ještě vzdělávat navíc, tak jestli to je výuka pro žáky-cizince, nebo to je čeština taková, jako je v hodině. Ale je to učitelka, která na to mám nějakou kvalifikaci.

TO 16 Jaké jsou nejčastější obtíže, které brání všestrannému progresu žáka-cizince v české škole?

+ nejmíc asi to, ti, kteří mají nějakou nejistotu té budoucnosti. Tam prostě vidíš člověka, který tu má zůstat, jak to vypadá, ale člověk, který neví, jestli někam neodjede, tak na něm jde úplně vidět, že je napůl v tom Srbsku. To je prostě takové nesrovnatelné. Tady se učí nějaký nespisovný jazyk, ale vlastně třeba čte knihy v jiném jazyce, ví, že tam chce bydlet, že tam má rodinu. A ta čeština a to prostředí. To mi přišlo nejděivnější, s čím se asi nedá nic dělat. Pak také to, že ta rodina pořád mluví tím svým jazykem. S tím se asi nedá nic dělat. Minimálně je ale asi dobré těm rodičům říct, ať si to nějak rozhodnou, nebo já nevím. I když je to třeba Ukrajinec, tak tam nejsou žádné posměšky na Ukrajinu, což asi někdy může být, nebo na Vietnamce, nebo na někoho dalšího. A jsou tam také cikáni a jsou s tím jako v pohodě. Možná v té třídě jsou na to zvyklí celkově. Může tam být nějaká xenofobie v tom učitelském sboru, to u nás malinko je.

➔ a ještě se zeptám úplně pro zajímavost. Je pro tebe toto téma vzdělávání a integrace žáků-cizinců nějak podstatné? A máš nějakou motivaci se v tom více vzdělávat? Jestli máš motivaci nebo, jestli také víš o nějakých možnostech, jak se posouvat. Protože ten trend roste a těch cizinců je víc a víc. A dá se očekávat, že pár let a...

+ tak říkáš, že bych se měl vzdělat a přečíst si diplomku Terezy Jiráskové. Že by mi to mohlo osvětlit mnoho věcí.

➔ jestli prostě pro tebe to téma je zanedbatelné nebo máš pocit, že to je podstatné, že bys to měla nějak více reflektovat.

+ mně to přijde zajímavé a potřebné a zdá se mi, že ty děti jsou na tom trošku podobně jako nějaké děti s nějakými vývojovými poruchami a mohou mít vlastně podobné podmínky, takže je dobré to řešit stejně, ale s tím že, ti lidi tady chtějí zůstat aspoň nějakou dobu. Přijde mi na nic se věnovat někomu, kdo ví, že za rok pojede zpět do nějaké jiné země. Ty bych segregoval do nějakých jejich škol a nechal je tam zvlášť. A jinak mi přijde super je integrovat a naučit je ty děti s nimi fungovat a naučit je fungovat tady. Je to super a je dobré o tom vědět. Já jsem se

je snažil dovést do nějakého funkčního stavu. A třeba to, jestli mohou mít ještě nějaké jiné pomůcky, nebo používat mezijazyk, tak to mě zajímá...

R5

T: Já tě tady vítám

R: děkuji

T: Děkuji, že jsi přišla mi pomoci s výzkumným šetřením. Na začátek bych chtěla zmínit, zda souhlasíš s nahráváním rozhovoru, protože data z toho rozhovoru budou zpracována pro to výzkumné šetření.

R: Ano.

TO 1: Jaké informace si předem zjišťuješ o žákovi cizincovi, kterého máš vyučovat?

R: Primárně zemi, ze které přichází. Jestli už se s češtinou někdy setkal. Ať už v rodině nebo jestli má nějakého kamaráda nebo jestli vůbec, jestli je to úplný začátečník. Hlavně jak se s ním dá vůbec dorozumět. Protože znám hodně cizinců, kteří sice základ je ukrajinština, ruština, ale někteří umí anglicky, takže se i dá. Takže jak primárně se s ním domluvit, to je asi úplně to první.

TO2: Jaké obvykle mají informace ti žáci, jestli nějaké mají o tom vyučovacím procesu, o škole, o tom, jak to v té škole chodí, o nějakém celkovém studijním plánu. Jaké ty informace mají, jestli se to dá nějak odhadnout?

R: Ti žáci mají informaci čistě jen od paní ředitelky, takže vědí, že ta škola nějak funguje. Vědí kolik žáků je v té třídě. Primárně kdo je jejich třídní učitel. Já si myslím, že to je asi všechno, že moc těch informací se, ačkoliv se paní ředitelka snaží se s nimi domluvit, tak někdy je to s těma rodičema těžký, protože kolikrát oni chtějí, aby se jejich dítě učilo, ale oni samy se česky neučí, takže je to strašně náročný.

TO3: Co je pro tebe nutné brát v potaz, pokud tvým cílem je rozšířit komunikační kompetence nebo komunikační horizont žáka cizince. Co je to nejdůležitější pro tebe, takový ten cíl?

R: Nejdůležitější je, aby ten žák chtěl. A potom nějakým způsobem donutit ty rodiče, aby se angažovali. Protože ty jako učitel tomu žákovi můžeš dát nějaký základ, ale pokud se to nerozvíjí doma, tak to nikam nespěje, to znamená, že potom se i snažím, aby se i mezi sebou bavili česky. Protože oni se mají tendenci shlukovat (T: jako mezi sebou ti spolužáci?) jo. Oni mají tendence se shlukovat v těch skupinách se stejným jazykem a už se moc nebaví s těma vyloženě českýma žákama. Prostě donutit je nějakým způsobem, aby se i bavili, aby četli v češtině, i jim pouštím třeba... Narazili jsme v učebnici na nějaký článek, konkrétně kdyby to Mach a Šebestová, netušili, co to je, tak jsem jim pustila díl Macha a Šebestový, prostě aby poslouchali ten jazyk. A já potom víceméně už ani tu ruštinu, ačkoliv teda rusky nějaký základy mám, tak ji nepoužívám sama, já prostě chci, aby chtěli porozumět, aby se snažili, protože jinak to nemá cenu. A říkám, když tam není podpora od té rodiny, tak to přijde v niveč, ta snaha.

TO4: Jak v hodině pracuješ s odlišnými kulturními zvyklostmi, které se projevují v komunikačních situacích, jestli se to někdy stane. Tím myslím třeba když tam máš Číňana, tak nějaká nonverbální komunikace, že je to prostě jiné, že na něho nemůžeš takhle přímo mluvit, že oni se dívají do země. Nebo já nevím, že u nich je neslušné smrkat. Prostě situace, které se stanou a jsou opravdu zvláštní a ta komunikační situace je tím nějakým způsobem ovlivněna. Jestli tím nějak pracuješ nebo jestli to vůbec zaznamenáš?

R: U mě ve třídě se mi to nikdy nestalo. Stává se to ve vedlejší třídě. Kde je taky Číňan, shodou okolností je to stejná rodina. Ale ten mladší je mnohem uzavřenější To znamená, že přesně dělá to, že kouká do země, že dělá, že tě neslyší. V tom případě ty prostě musíš k němu a musíš mu okatě vyloženě dát najevo, že mluvíš na něj a že tě vnímat musí. Ale jinak jsem se s ničím takovým nesetkala.

TO5: S tím se pojí další otázka, jak ty říkáš okatě musíš k němu. Tak já bych se chtěla zeptat, jak v hodinách využíváš nonverbální komunikaci? V té komunikaci s žáky cizinci?

R: Po pravdě moc ne. Spíš takový to, když se tě zeptají, co to znamená, a ty máš možnost jim to ukázat. Když mají v textu slovo, teď mě honem nic nenapadá. Kdyby se tě zeptali, co to je tabule, přijdeš k té tabuli a ukážeš. Nebo prostě vezmeš fixu a nakreslíš na tabuli, co to je, když se tě ptají i na nějaké zvíře. Nebo hodně dělám, my máme interaktivku nebo plátno, tuhle jsme dělali právě článek, kde bylo psáno o hranostajovi, vůbec netušili, co to je, tak jsem jim ukázala hranostaje. Uuu, spokojení. Oni potřebují kolikrát jenom čistě obrázek, ale jinak jako mě nic zvláštního nenapadá.

TO6: Jak ověřuješ, že žák umí aplikovat vědomosti, které se týkají reálií České republiky. Nemyslím, jestli poznají státní znak nebo vlajku dokáží nakreslit, ale spíš to, co si už říkala o Machovi a Šebestové. Prostě v půlce hodiny zjistíš, že text, se kterým jsi pracovala od začátku, je úplně mimo, protože ti žáci netuší, co to je. Nebo může se to týkat i ustálených jazykových spojení, když jim někdo řekne, ať si trhne nohou a on je z toho úplně paf, protože má pocit, že si musí roztrhnout nohu. Jestli to nějakým způsobem ověřuješ nebo reflektuješ ty situace, které se týkají tady těch základních vědomostí.

R: Měla jsem štěstí v tom, že moje děti se hned ptají. To znamená, že i když přinesu nějaký článek o čemkoliv, tak se nejdřív ptám na nadpis a říkám, víte, co to je? Já to řeším ještě před tím. A hlavně já mám ty děti i vytrénovaný. Já jsem jim to říkala už na začátku. Prostě čemukoliv nebudete rozumět, ptejte se hned. Protože víceméně já pracuju. a když oni se zeptat, tak to probereme všechno. A ještě mám výhodu, že mám asistentku, která teda rusky umí. Takže když už jsem nevěděla já, tak se jim to snažila vysvětlit ještě ona.

T: A ta asistentka je tam pro nějakého konkrétního člověka?

R: Asistentka je tam pro konkrétního člověka, protože já tam mám lehkou mentální retardaci

T: a to je cizinec?

R: nene, to je čech. A ona je tam k němu, ale protože umí rusky líp než já. Takže když právě dotyčný nepotřebuje pomoci, tak ona byla schopná i vysvětlit. Pak když jsme jim dělaly různé tabulky na všechno, tak líp jim to vysvětlila ona kolikrát než já. A já s tím pak už pracuju dál.

T: Jak využíváš mezijazyka. Mezijazyk znamená nějaký zprostředkující jazyk, buď to ta ruština nebo angličtina. Ty jsi říkala, že se tomu snažíš vyhýbat, ale jestli jsou situace, kdy toho využíváš?

R: jojo, určitě jo. Já mám výhodu, že už jsem na zakládce ruštinu dělala. Takže neřekla bych, že jsem nějaký odborník vyloženě, ale hlavně jim teda minimálně rozumím. Takže když oni mi něco říkají, tak přesně vím, co po mně chtějí, a pak už se snažím dát dohromady, jak jim to teda nějak vrátit. To samý máme v devítce, tam máme zase anglicky mluvící vyloženě. Tím že angličtinu učím, tak s tím úplně problém není. Ale snažím se s těma mejma, co mi nastoupili,

teda fakt v září, a pak už jsem na ně rusky vůbec nemluvila, aby si fakt zvykali. Je teda fakt, že udělali strašlivej pokrok teda všichni. A oni, když zjistí, že musej, tak to mám třeba i zkušenost z vedlejší třídy, co udělala kolegyně, že tam měla spoustu právě ruských dětí. A oni se samozřejmě shlukly v jedné skupince a bavili se jenom spolu, tak ona je prostě rozesadila, tak že mezi každý ruský dítě bylo český, aby se museli bavit, když dělali ve dvojicích, protože oni jinak mají tendenci se stahovat jakoby k svejmu.

TO7: Od čeho se odvíjí plán práce, dle kterého ve výuce pracuješ s žákem cizincem?

R: Oni jako nějaký plány jsou, my máme i to doučování pro cizince, a to všechno je v tý naší škole realizovaný. A hlavně máš nějaký vzdělávací plány a tohle to. Já to беру jako hrubou kostru a potom prostě třeba teďka v tý šestce. My jsme dělali češtinu prakticky od druhý třídy, my jsme v září projeli všechno od tvrdých měkejch souhlásek a tady ty prostě všechny ty a pak až jsme mohli navázat to složitější. Protože je výhoda třeba, když přijde cizinec a přijde do první třídy. A teď písmenka a všechno má od začátku. Ale když ti ho hodí do šestky, ale ty základy musíš dát stejně. Já jsem toho názoru, že když máš pak ve třídě i postižený děti a tohle a prostě inkluze v praxi, tak jim neuškodí si zopakovat ten začátek, takže my jsme dělali i abecedu. Dostali abecedu, dostali vyjmenovaný slova, všechno. Takže já si to víceméně dělám pak úplně sama, podle toho, co je třeba. Opakuju i to, co cejtím, že nechápou. A myslím si, že to právě prospěje i celý tý třídě, protože my i tak jsme stihli ten plán, co jsme měli do června, ale do toho jsem prostě prostrkávala tady ty úplný základy triviální, takže si to zopakovali všichni a ty cizinci se chytli a měli i pocit úspěchu, protože prostě věděli

TO8: Jak si stanovuješ výukové cíle pro ty žáky cizince. Jestli si je stanovuješ nějak jako specificky třeba?

R: Hele specificky asi ne. Já jsem schopná, i když si dělám přípravy, tak prostě si řeknu: tenhle měsíc bych chtěla zvládnout vyjmenovaný slova. A je fakt, že z 99 % mně se to vážně povede. Když jedeš popořadě vyloženě od těch základů až po to to. Hele ale nějak zvlášť ne. Já prostě vím, co chci zvládnout a prostě podle toho jedu.

T: Teď se zeptám jako mimo. Oni musí splnit ty stejné výstupy jako zbytek třídy. Je tam nějaký rozdíl v tom plnění těch věcí? Jestli ty cíle opravdu jsou nastaveny stejně, nebo tam funguje to, že ty holt to nemůžeš nastavit stejně, protože je to individuální.

R: No nemůžeš to nastavit stejně. Ale i tím, že tam máš přesně ty děti s těma ivpečkama a tohle a oni hlavně ti cizinci jsou půl roku v nějaký chráněný době, kdy jim nemůžeš dát pětku, protože ještě je tam jazyková bariéra. Během toho půl roku si myslím, že se dá i u průměrně inteligentního dítěte zvládnout aspoň minimálně základy tak, aby byli schopný ty výstupy zvládnout. Když to vezmu podle těch svejch, tak ty výstupy splnili úplně s přehledem. Sice mám výhodu v tom, že jsem měla vážně za prvé chytrý děti a za druhý ty co chtěli. Strašně se chtěli učit, a i si říkali o práci na víc, aby prostě trénovali. Chodili na to doučování, který dělá kolegyně. Takže myslím, že se to dá. Musíš samozřejmě tam zahrnout právě víc těch věcí. Normálně v šestce bys tvrdý měkký nedělala, to je prostě něco, co děláš navíc mimo plán, abys jim pomohla. Ale ve finále si myslím, že se ty výstupy splnit daj. Když tam teda ta snaha samozřejmě...

TO9: Dle jakých kritérií hodnotíš pokrok toho žáka cizince? To zase souvisí s tou předchozí otázkou...

R: Asi úplně normálně jako ostatní děti. Je fakt, že ze začátku jim děláš třeba trochu jednodušší písemky, ale jenom v tom, že jim tam dáš míň cvičení, míň slov nebo jednodušší slova, prostě slova, který víš, že oni znaj. Jinak to známkuju úplně stejně. Boduju, prostě i ty íčka a všechno, chyby. Takže si myslím, že úplně stejně, jen s tím že máš jinej test, ale to hodnocení je potom ve finále stejný.

TO10: Jaký máš názor na systémové nastavení koncepce integrace žáků cizinců do českých škol? Ty osobně?

R: Já si myslím, že celkově integrace všech je nedomyšlená. Jako není. Nejsou na to prostředky, nejsou na to lidi. A konkrétně si myslím, že záleží i na tý národnosti. Je jasný, že když integruješ dítě, které je původem z Ruska, tak se integruje snáz než Číňan. Prostě ta bariéra je tam mnohem větší.

T: V čem konkrétně?

R: Prostě Rus ti rozumí i tak, Číňan ne. Číňan netuší. Já mám zkušenost i z loňska. Když mi dali do třídy Číňana naprosto nepolíbeného češtinou. A to je vážně neštěstí svým způsobem, i pro něj i pro mě, i pro ty ostatní děti. Protože to je strašlivě náročný. My jsme to nakonec udělali tak, že jsme mu udělali polepky na podlahu, na stůl, po celý třídě jsme měli polepky, aby viděl, co to je a jak se to píše. Pak si různě skládal ty slova. Ale to se nedá. Podle mě dítě s takhle odlišným mateřským jazykem není schopný ty výstupy splnit. Takže podle mě záleží na tomhle. Ale já si myslím, že to je vážně nedomyšlený. Podle mě, když takovýhle dítě přijde, mělo by mít rovnou asistenta s tím jazykem, kterej by se věnoval jenom jemu. Protože mně se u toho Číňana ve finále osvědčilo, když jsem k němu posadila člověka ještě zvlášť a on s ním dělal jinou práci a já se zbytkem třídy tu, co jsem potřebovala, protože on nebyl schopen to zvládnout, a to už se nedalo. Takže podle mě prostě je to nedotažený, myslím si.

TO11: Jak podstatnou roli hraje v osvojování v komunikační kompetence žáka cizince klima školy a třídní kolektiv?

R: Tam minimálně co se týká toho mluvenýho jazyka, hodně. Protože je jasný, že když v té třídě bude špatné klima nebo i v tý škole a s tím dítětem se nikdo bavit nebude, tak se rozvíjet nebude. Opět mám z praxe – moje třída je strašně fajn v tom, že kdokoliv přijde nověj, tak se s ním hned bavěj všichni. Pak se třeba jasně přidá do nějaký tý skupinky, ale prostě oni se přijdou seznámit, oni pozdravěj, oni se představěj. A přesně takovýto: chceš s tím pomoci, já ti to vysvětlím. Prostě tohle fungovat musí, nebo respektive takhle: když to funguje, tak to tomu dítě strašně tu cestu ulehčí. Vopravdu úplně mílovými kroky, si myslím. Protože ta komunikace je strašně důležitá.

TO12: Jak žáka cizince zařazuješ do skupinové výuky?

R: No ideálně mezi český děti. Protože opět jsme u toho, že když jich máš tolik v tý třídě jako já a řekneš: udělejte si trojce, tak si sednou tři ukrajinský k sobě.

T: mohla bys jen říct, kolik jich máš v tý třídě?

R: mám jich celkově 7 v tý třídě. A právě oni maj pak tendenci se shlukovat k sobě. To znamená, že minimálně ze začátku musíš ty skupiny dělat ty. Aby v tý skupině bylo třeba aspoň jedno vyloženě český dítě. Protože já mám v tý třídě přesně pak jako mentálně postižený a romský a ono každý má svoje. Tak prostě aby ty skupiny byly namíchaný tak, aby tam byl

minimálně jeden, u kterého vím, že když dám ten text, tam mu bude rozumět 100 % nebo bude i schopen těch cizincům v rámci možností vysvětlit, co to je. Pak jsem tam samozřejmě já a asistent, takže to už je takový doladění. Ale já se pak snažím, když vyloženě děláme vyloženě ve skupinové práci, tak aby ani ta asistentka se do toho moc jako neangažovala. Aby fakt si zvykli i navzájem si umět vysvětlit, umět si pomoci. Je jasný, že když pak máš češtinu a dáš jim práci s textem, kterou mají dělat ve skupině a máš tři cizince v jedné skupině. Někteří jsou schopní to zvládnout i tak, ale budou to mít nesrovnatelně těžší a moc je to neposouvá, protože tam není ta interakce s tím přímým jazykem. Takhle když v té skupině se musí dohodnout.

TO13: Jak se snažíš posilovat vztahy mezi žákem cizincem a jeho spolužáky?

R: Hele asi jako mezi všema. Prostě tak existují nějaké třídní hodiny a takhle. Ale říkám k tomuhle strašně přispívá i skupinová práce, co jsem říkala teď. Protože oni si prostě na sebe musí jenom zvyknout. Takže asi nijak zvlášť úplně.

TO14: Jako materiály ve výuce používáš? S žákem cizincem?

R: Hele různý, máme kartičky. Nejdřív že jo písmenka. Máme kartičky na slabiky jasně. To si můžeš půjčit z nižších ročníků. To je přesně to, co i třeba u nás ve škole funguje, že když přijdeš třeba za kolegyní ze čtvrté třídy a víš, že ty kartičky má, ona ti je půjčí. Obrázkové kartičky, ty materiály na to v té škole jsou, protože se dělá i doučování. To samý na slovní druhy máme kartičky, který jsou barevně rozdělený, což je perfektní. Jakmile tam jsou prostě barvičky. Barvičky fungují všude a za každých okolností. Takže tak různě.

TO15: Jak zásadní roli (to už jsi taky vlastně zmiňovala) hraje postoj rodičů dítěte cizince vůči vzdělávání v české škole?

R: Tak tam jako to je podle mě úplně nejzásadnější. Jako říkám, je důležité to, co se děje v té škole, ale pokud ten rodič to dítě k tomu nevede, tak je to strašně špatně. Já to mám třeba u toho svého Číňana, což je podle mě za první nadprůměrně inteligentní dítě, který právě strašlivě chce. Ale on chce vědět, má hlad po informacích jakýkoliv, jak v té češtině, tak v čemkoliv jiným. Ale jeho rodiče česky nemluví, takže on doma prostě nemá žádný zázemí. Pak jednou když jsem jim řekla, měli za úkol si přinést jakoukoliv knížku, kterou přečetli, i kdyby to měl být komiks. On doma vůbec český knížky nemá. On se mě přišel zeptat, co má dělat, protože žádnou doma nemá, takže tam to zázemí je prostě nulový. A to je zase právě třeba výhoda u těch dětí z toho Ázerbájdžánu, protože oni ty rodiče jsou hodně zaměřený na to, že ty děti tlačí jako k úspěchu, hodně ambiciózní. Takže tam je pak ten pokrok neskutečnej. Protože oni mají knížky, oni si sami pouštějí si videa, pouštějí si muziku českou. Prostě ten text neustále ten jazyk se snažej rozvíjet. To je strašně důležité. To je podle mě hned po té škole. Říkám, ve škole se můžeš snažit, jak chceš, ale pokud ta interakce od těch rodičů tam není, tak minimálně polovina tvojí snahy přijde úplně v niveč.

TO16: Teďka zase podle tebe. Jaké jsou nejčastější obtíže, které brání všestrannému progresu žáka cizince v české škole?

R: Já si myslím, že nejčastěji prostě ty rodiče, ta rodina, to zázemí. To si myslím, že je úplně nejčastější. Co se mi stalo právě u toho Číňana, co jsem měla loni. Já jsem měla loni dva, teď mi zůstal už jenom jeden, druhý se odstěhoval. Ale pohodlnost. Oni, když zjistí, že v té třídě je někdo, kdo jim rozumí a nemusejí se snažit, tak to jim brání. A pak už je to na tom učiteli, jak to rozesadí a jak do toho zasáhne. Do toho už musíš zasáhnout ty, protože kdyby si je nechala,

tak oni nebudou mít důvod se snažit, protože když oni vědí, že jim někdo rozumí, to jim stačí. To si myslím, že je jako základ.

T: Mohla bys mi prosím tě vysvětlit, jak jsi říkala ten půlrok, jak jsou chránění proti propadnutí. To je jako nastavení té školy, že oni půlroku mají jako neklas?

R: Oni mají právě neklasifikaci. Já si totiž myslím, lhala bych, kdybych tvrdila, že vím přesně, jak to je, ale já si myslím, že je to ze zákona, oni když se přistěhují, přihlásí se do české školy a opravdu je to vyloženě česky nemluvicí rodina, tak oni mají první půlrok tzn. do pololetí z toho jazyka enko, s tím že prostě to je teda právě neklasifikace z důvodů jazykové bariéry nebo tak nějak se tomu říká, ale pak na konci roku normálně už známku mají. Takže oni mají v podstatě půl roku na to, aby se aklimatizovali tak, aby byli schopný už teda v tom jazyce nějakým způsobem fungovat. To třeba dělá i kolegyně co má přírodopis a tohle, ta má normálně všechny pracovní listy v češtině, ruštině, angličtině, a ona jim to dává třeba když začne dělat já nevím třeba pouště, tak ona jim dá ty slovíčka v tom jejich jazyce. Ale zároveň jak je to česky, takže oni to mají v podstatě jako slovníček, takže tohle už je pak na každém tom vyučujícím. Ale jak říkám, oni mají v podstatě to enko z toho jazyka, aby se mohli nějakým způsobem aklimatizovat na tu školu.

T: A to má každý i když je ten žák jako dobřej?

R: Myslím si, že jo. Já jsem právě měla jednu tu slečnu z toho Azerbajdžánu, ta si myslím měla známku normální i v pololetí. Myslím si, že dokonce všechny tři, co mi přišli na začátku školního roku, měli normálně známku, protože my jsme v prvním pololetí měli ještě školní klub odpoledne a oni chodili i tam. Oni se učili i odpoledne. Tam byla ta píle. Já si právě myslím, že když je schopnej ten žák to zvládnout, tak si myslím, že to enko mít nemusí. Fakt si nejsem jistá, jak je to nastavený úplně přesně. Ale vím, že tam něco takovýho existuje, že tam je nějaká ochranná doba. Je jasný, že po měsíci ho asi nemůžeš oznámkovat z češtiny.

Tak hele to je asi všechno ... já to stopnu.

R6

T (→): Ahoj,

R (+): ahoj.

T: Děkuji, že jsi mi přišla pomoci s výzkumným šetřením. Na začátek bych chtěla zmínit, zda souhlasíš s nahráváním rozhovoru, protože data z toho rozhovoru budou zpracována pro to výzkumné šetření.

R: Ano

TO 1 Jaké informace si předem zjišťuješ o žáku-cizinci, kterého máš vyučovat?

+ V případě, že vím, že žák přijde, tak jsou tři typy informací, který dostanu já. Za prvý: z jaké je země, pak jakým mluví jazykem a jak je staré, to dítě. V případě, že mluví nějakým jazykem, který já ovládám, tak už si asi nemusím nic zjišťovat a v případě, že takovým jazykem nemluví, tak si zjišťuju většinou, o něm, jaký má kompetence v druhém jazyce. Jo, třeba, mluví... Je z Ázerbájdžánu, ale mluví trochu anglicky. Je z Ázerbájdžánu, to znamená, že mluví rusky. Takže tady ty. A ta další série věcí, který si zjišťuju, nebo který si zjišťujeme všichni, jsou náboženský přesvědčení, protože ne že bychom si to nějak jako zaznamenali, ale vono to jako třeba blokuje výuku nějakých předmětů, v případě, že máš třeba nějakého ortodoxního muslima, tak oni nejsou ochotní studovat některý věci. S tím jsme se setkali a tradičně zjišťujeme, jaký má jako rodinné zázemí a zase ve smyslu jako, jestli jako žije s rodičema a jestli ty rodiče jako jsou tady, nebo jsou v tý jako mateřský nebo v tý jiný zemi.

TO 2 Jaké informace mají obvykle žáci o vyučovacím procesu, škole a prostředí ve kterém se nachází? Když přijdou do školy.

+ Tak oni přijdou k nám do školy, oni k nám do školy chodí, protože jim to doporučuje META. My jsme jako doporučovaný jako škola, která žáky s odlišným mateřským jazykem přijímá. Ještě jednou, jak jsi to říkala.

➔ Mě by zajímalo prostě, co ti cizinci ví, když tam přijdou. Tak co ví o tom procesu, co ví o té škole, co ví o těch věcech, které se od nich očekávají, tady o tom. Jaká je jejich ta jejich výchozí znalost.

+ Ty jo, skoro nulová. Skoro nulová. Ví, jak se ta škola jmenuje, do který chodí třídy a tohle je paní učitelka třídní. Ale to, co se budou učit, jak a co se od nich čeká v podstatě neví. U nás to tak není, ale tradičně by to mělo být tak, že když je žák cizinec, tak první půlrok je chráněný, to znamená, že nemůže propadnout, mít enka a měl by mít individuální vzdělávací plán, ale to my neděláme, protože prostě každá škola může mít jenom určitý počet individuálních vzdělávacích plánů, aby to nebyla škola segregáční. Aby se neříkalo sem se dávají děti, který mají nějaký speciální potřeby. To se jako dělat nesmí, takže kvůli tomu to neděláme a máme jako něco, čemu říkáme individuální přístup, ale to dítě neví skoro nic, prakticky vůbec nic.

TO 3 Co je pro tebe nutné brát v potaz, pokud je pro tebe cílem rozšířit komunikační horizont nebo komunikační kompetenci žáka-cizince, kterého máš ve třídě. Co je nutné brát v potaz, pokud chceš, aby se ten žák zlepšil v komunikaci.

+ musím brát v potaz jako, musím brát v potaz to, že když si chce zlepšit komunikaci, tak musí být k té komunikaci vyvoláván. To znamená, že v jakýmkoliv předmětu musím mít připravený

co to dítě řekne, byť třeba neumí vůbec ten jazyk. To znamená, že třeba nějakou obrazovou, nějaký obrazový materiál. V případě, že umí latinku, tak je to ideální, v případě, že neumí, tak s přepisem. Tak třeba aby řeklo dvě tři věty, byť by nebyly jako informačně hodnotný. V rámci toho, jako z hlediska toho předmětu. Jako když mi dítě, který neumí vůbec česky a je to Číňan a je schopný mi říct během dějepisu „mamut je zvíře“, tak to je prostě, tak to je jako už splněný cíl toho, že aspoň promluvil. Taky máme zkušenosti, kdo se třeba během tří let nenaučil česky. A s tím se nedá v podstatě nic dělat. Když se nenaučí česky. Takže, teda nedá nic dělat, to jsem řekla velmi zkratkovitě. V případě, že on nevyvíjí žádnou snahu se naučit česky tak prostě propadne a pak jde věkem. A on se třeba nenaučí česky vůbec za celou dobu svojí školní docházky. Takže jako tomu je třeba předcházet, aby třeba nejdřív jako jedno slovo, pak tak jako větu, ale jako je třeba brát v potaz, že ty cíle budou jako, kromě třeba informační hodnoty tý hodiny, jako zvýšený o to, že on se musí naučit taky mluvit, v tom jazyce. Takže asi tohle.

TO 4 Jak v hodinách pracuješ s odlišnými kulturními zvyklostmi, které se projevují v komunikačních situacích?

+ například?

➔ Například třeba Číňan. Nedívá se na tebe, nebo prostě teče mu nudle z nosu, protože prostě nemůže smrkat, je to neslušné. Jo, jestli se ti to třeba... Je možné, že se ti to nestává, ale pakliže se ti to stává, tak...

+ tohle, zejména s tím smrkáním, se to stává jako velmi často. My máme výhodu, že u nás ve škole je hodně dětí a hodně cizinců z odlišného prostředí, než je ve zkratce typicky české. Takže těch specifik je v té třídě jako hodně. Takže to znamená, že pro ty děti to našťestí není divný. A ty můžeš nebo já to můžu jako okomentovat. Jo, tady David se jde vysmrkat na chodbu, protože prostě se to u nich nedělá. A velmi často, se mi u nich, právě díky tomu prostředí, daří najít paralelu v kulturách těch ostatních dětí. A vy třeba zase neděláte tohle a pro mě to není zvláštní a pro vás je divný to, že Češi jedí cizí jídlo, což vy byste nejedli jídlo, který neuvaří vaše máma. A oni na to jo, jo, jo, to je pravda. Takže v tomhle, případně že se to jako projeví, tak já to komentuju, umožním, pokud je to v možnostech, tak umožním jim, aby tu svou potřebu mohl jako uspokojit v rámci té své kultury, těch svých kulturních zvyklostí a používám to vlastně jak příklad té odlišnosti a jednotnosti, protože pak zjistíme, že třeba muslimové mají Ramadán a někdo jiný má půst a někdo jiný má něco jiného a jsou to vlastně podobný věci. Takže takhle, asi.

TO 5 Jak v hodinách využíváš nonverbální komunikace? A teď se bavíme o těch žácích cizincích. Jestli nějak specificky, třeba.

+ ne, já nejsem ten typ. Já nonverbální komunikaci jako „běž“ nebo „pojd“ , tak to nedělám. Ukazuju obrázky, ale to je taky typ nonverbální komunikace, ale asi ne tý, na kterou ty se ptáš.

➔ ne, no. Já se spíš ptám na to „běž“, „pojd“.

+ ne, to já nedělám. Ve velký míře používám nějaký společný cizí jazyk. Nebo když ty děti jsou slovansky mluvící, tak využívám toho, že tu nonverbální komunikaci používají ty spolužáci. Jo, když já řeknu „pojd k tabuli“, tak udělám si jako „tohle“ gesto, ale nijak přehnaný a když to jako nepochopí, tak spolužáci do něj strčí. Jo, vlastně. Ale samozřejmě jsem si vědoma toho, že to je tenkej led. Protože když jsou v té třídě jako dobrý vztahy, tak je to v pohodě, než když

je někdo prostě odstrkovaný. Ale je pravda, že to skoro nepoužívám. Takový přehnaný gesta pro vysvětlení.

TO 6 Jak ověřuješ, že žák-cizinec umí aplikovat vědomosti, které se týkají realit české republiky? A teď mi jde, třeba v češtině konkrétně o nějaká ustálená slovní spojení, nebo když pracuješ v literatuře s nějakým textem a je tam Mach a Šebestová, tak děcka ví, české děcka ví, od čeho se mají odpíchnout, ale oni neví. Nebo prostě nějaké bajky, pranostiky, jo, tady o to se mi jedná. Nejedná se mi o státní znak, vlajku.

➔ Rozumím, nějaký český realie jako kulturní. V podstatě. No, zase. To narážíme pořád na to samé. Protože ty děti, ty, který nejsou s OMJ, tak velmi často nemají tu slovní zásobu, o který my se tady bavíme. Někaký ustálený slovní spojení, ani. Když řeknu, že je něco nabíledni, tak tomu taky nerozumí. Nebo ta slovní zásoba je prostě jako jiná než ta, v uvozovkách, školní. Takže ono tomu jako nerozumí nikdo. Tím pádem se s tím jako pracuje mnohem jednodušejc. A s tím, když narazíme na nějakou věc, o které i já vím, což taký není stoprocentní překryv, nebo ty množiny se nepřekrývají stoprocentně. Ale já jako vím, cítím, nebo myslím si, že to ten žák-cizinec nezná, tak ho do toho, tak to představíme mu. Když přijel někdo z... odkud je ta holka? To je jedno. Ona je z Asie, Asiatka a nezná IKEU, tak my jsme no, tak když to jde, tak ukáže obrázek, protože máme interaktivní tabuli, děti jí taky k tomu něco řeknou samy. A kdy je to ten typ Mach a Šebestová, tak není problém si pustit díl Macha a Šebestový. Ale když nezná, jo, když neví, kdo to je Václav Havel, tak to je jako daleko obtížnější, protože to nestačí říct, že to byl první český prezident, protože to není to, co znamená Václav Havel, jo. Takže u některých věcí, který jsou jak hmotný, nebo se týkají nějakých jako příběhů, tak je to jednodušší, než když se to týká jako nějakého kulturního fenoménu. To je potom jako v podstatě těžká práce. A můžu jako vlastně velmi ve zkratce říct, s čím to mají Češi jako spojený, ale nemá pro to žádný výzkum. Já to vlastně sdílím, jak to cítím já. Takže to je limit.

TO 7 Super odpověď. Od čeho se odvíjí plán práce, dle kterého ve výuce s žákem cizincem pracuješ?

+ Od jeho úrovně znalostí češtiny. Je samozřejmě rozdíl, když nezná latinku. Tak já když jsem byla na školení v METĚ, tak já jsem hrozně dlouho cejtila, že těm žákům-cizincům toho dávám jako hrozně málo. A ty školitelky v METĚ, což je taky asi, žejo, mají trošku monopol na ty věci, tak říkaly prostě, že když se naučí jedno slovo, tak je to víc, než když se nenaučej nic. Že prostě když má někdo dějepis, tak je jako těžký to jako podat tak, aby tomu všichni stoprocentně porozuměli ve chvíli, kdy neumí pořádně česky. Takže dělám takové pracovní listy, kde je třeba obrázek psa, první písmeno, a to v tom textu musí najít. Ve chvíli, kdy už ta znalost češtiny je plynulejší, tak dělám diferenciované texty. Jednodušší a lehčí. Ale to nepoužívám tak, že tady Amir se vezme jednodušší, protože je z Ázerbájdžánu, ale nabídnu to všem. Každý si může vzít jednodušší nebo těžší a podle toho, jak se ten cizinec cítí, tak si to jako vybere. Nebos i vezme oba. Nebo se snažím zjišťovat, jestli tomu rozumí. A taky používají překladač. To je nedílná součást výuky.

➔ a jaký překladač?

+ na googlu.

➔ napadlo mě, jestli používáš bilingvní texty?

+ ne.

TO 8 Jak si stanovuješ výukové cíle pro žáky-cizince?

+ To je skoro jakou zkouška z pedagogiky. Jak si stanovuji výukové cíle? Podle předmětu. Když je to čeština, tak je to pole působnosti takové širší, protože podle mě v té češtině ty úkoly jsou jednodušejší diferenciovatelné než třeba v dějepisu kde, když se analyzuje, porovnává, že, zatím se mi nepodařilo najít způsob, aby to v tom dějepise nebylo prostě kognitivně složitější než v té češtině. Kdy prostě třeba pro mě je cíl, aby se seznámil s českou abecedou, tak může používat písanku a je úplně jedno, ve které je třídě. V dějepise je to takové složitější, pro mě. Takže stanovuju si je v souvislosti s tou úrovní znalosti toho jazyka a buď je to teda osvojení nějaké slovní zásoby, což je jako, bohužel, nejčastěji u toho dějepisu, taková suchopárná věc.

➔ jako prostě zvládá tady ty slovíčka...

+ano, zvládá tady ty slovíčka a sestaví z nich větu. Ale... jak si je stanovuju? Podle úrovně a podle předmětu.

➔ ok, jasně, to stačí.

TO 9 Dle jakých kritérií hodnotíš pokrok žáka-cizince?

+ podle kritérií, podle širší slovní zásoby, zvládnutí gramatiky a komunikačních schopností. Podle toho.

TO 10 Jaký máš názor na systémové nastavení koncepce integrace žáků-cizinců do českých škol?

+ Myslím, že to nefunguje. Protože v jednu chvíli tam máš prostě všechny jako... Takhle. Tak, jak je to nastavené v češtině, tak i kdyby ten učitel napjal všechny své schopnosti a měl kroužek doučování, tak to prostě pro to dítě nemusí bejt dostačující. To dítě musí vzepnout dost velkou vlastní námahu na to, projevit nějakou vlastní práci na to, aby se to naučilo. My máme několik jako studentů, kteří se prostě za několik let česky nenaučili, byť se třeba v Česku narodili. Ale doma třeba česky a nemluví a rodiče česky jako neumí. A ve chvíli, kdy se člověk snaží něco zachránit tím, že dítě ví, co to je jeskyně a mamut a neumí si objednat v lékárně, tak to je jako problematický, ale jako učit ho objednávat si v lékárně, na to jako není asi čas, ani prostor. Možná jako někdo, kdo je zkušenější než já, tak to by jak dokázal, ale podle mě by prostě jako funkční bylo, kdyby chodili první tři měsíce individuální plnění a chodili by někam na intenzivní jazykové kurzy. Jo, takže s tím systémem. A ještě ke všemu v souvislosti s tím, jak funguje nebo jak je na tom teď trh práce, tak ono je prostě jako málo lidí, na hrozně moc cizinců. Jako u nás češtinu pro cizince učí jedna učitelka. Jako kroužek. Je to hodinu a půl jednou týdně a chodí tam osmnáct dětí. Si to umíš představit... Bych nechodila na kurz cizího jazyka, kam chodí se mnou osmnáct lidí. Takže myslím si, že to dobře nastavené není.

TO 11 Jak podstatnou roli hraje v osvojování komunikační kompetence žáka-cizince klima školy a třídní kolektiv?

+ obrovsky, obrovsky. V případě, že se to dítě z jakéhokoliv důvodu stydí mluvit, tak se to nenaučí. To asi známe všichni, že to si myslím, že je jako úplně klíčová věc. Asi úplně ze všeho neklíčovější. Jako hodně, velmi, velmi. Byť někdy to nezachrání to klima té třídy. Ty někdy víš, že to dítě konkrétní o přestávce má kamarády, kteří s ním normálně mluví, se kterými normálně mluví ono, není jako nějak odstrkované, kvůli tomu, ale pak to v té hodině třeba jako

nefunguje a nedostaneš z něj jako vůbec nic a dlouhodobě se nezlepšuje, i když je tam jako třeba třetí, čtvrtý, pátý rok. Takže i to osobnostní nastavení. Takže to klima není samospásné, ale má velkou roli. Hraje.

TO 12 Jak žaka-cizince zařazuješ do skupinové výuky?

+ hm, v případě, že, je žáků cizinců víc, což většinou je, tak do každé skupiny dám jednoho. A dávám mu nějaký specifický úkol. Že jako, samozřejmě nejjednodušší způsob, jak to odbýt, je, že mu to dáš nakreslit. Jako, netvařme se, že se to neděje. Ale zařazuju tak, takhle...zařadit je kdokoliv, kamkoliv, ale ta skupinová práce musí být dobře nadefinovaná. V případě, že to je fakt jako rozdělený úkoly, že to není skupinová práce, že maj jedno zadání čtyři lidi, ale je to skupinová práce, že každý dělá část, tak je to velmi jednoduché, protože podle jeho jazykové úrovně mu dáš tu část té práce, kterou to, někdo jako třeba počítá, ale nenapíše odpověď. A někdo fakt jako hezky kreslí, a tak to nakreslí, co mu ostatní řeknou. Takže to ale předpokládá nějakou tvoji znalost toho toho... Když to dítě vůbec neznám, tak tu skupinovou práci se snažím nedělat. Ale asi to jde i jinak dělat.

TO 13 Jak se snažíš posilovat vztahy mezi žákem-cizincem a jeho spolužáky?

+ Mně se osvědčilo velmi zdůrazňovat odlišnosti. Protože když se zdůrazňují shodné věci, tak to nikoho nezajímá. Ale když se zeptáš Ukrajince, jak slaví Vánoce, kdy a proč, tak to zajímá každého. Nebo když oni se ptají, proč něco Češi dělají a ty děti se jim to snaží vysvětlit. Že zdůrazňování odlišností je jako zatím se mi to vždycky jako projevilo jako dobrá cesta. Jo, ona je z Ukrajiny, ona to neví. A jakto, že to neví a co že tam jako dělají? A tak to buď ona vysvětlí, podle té úrovně, nebo já to řeknu, protože ona jako přikyvuje, protože máme jako nějaké materiály o těch kulturních odlišnostech. Máme je z METY, nějakou brožuru, ale taky tam není každý stát a taky asi o Ukrajině toho ví člověk víc, než třeba o Ázerbájdžánu. Ale zapojování jde pomocí těch odlišností, ale zase zapojovat dítě, jako shora, ve smyslu, že to udělá ten učitel, je něco jiného, než když oni spolu hrají fotbálek na chodbě. Nebo když někdo umí hrát na piáno. Takže to jako samozřejmě jde. Zase, od určitý úrovně znalosti češtiny, ale já to dělám takhle, ale ve chvíli, kdy to klima v té třídě nefunguje, tak se musí řešit to klima v té třídě a pak teprve jak to sestavovat.

TO 14 Jaké máš materiále ve výuce žaka-cizince?

+ Já si stahuju pracovní listy z METY, které někdy jsou skvělé, někdy na nic. Někdy jsou tak složité, že to nedají ani české děti. Ale někdy pracuju s, když je to jako úplně, protože já učím češtinu a dějepis, zejména. A když vůbec neumí česky, tak jim dávám písanky, jsou samozřejmě, teď by ses mě mohla zeptat, jaké používám učebnice češtiny pro cizince a já si na žádnou nevzpomenu.

➔ ne, to je fuk.

+ ale jsou to učebnice, učebnice češtiny pro cizince. Ale buď tvořím svoje materiály...

➔ můžu ti teď zkusit hodit třeba název?

+ jo,

➔ tak třeba DOMINO, Step by step

+ používám Česky rychle a hravě, taková tlustá knížka, pak jsou takové dva sešity, jeden je zelený, jeden modrý

➔ to asi nevím, dobrý, já jsem se jen chtěla zeptat, vzhledem k těm dalším vzorkům...

+ takže svoje materiály, věci z METY, kolegové toho moc jak nemaj nachystanýho, protože u nás je velká fluktuace zaměstnanců. Takže odejde jeden dějepisář, přijde nový, tak tam není žádný původní dějepisář. Ale jo. Stažené věci z METY, svoje věci a učebnice v případě, že neumí česky vůbec.

TO 15 Jak zásadní roli hraje postoj rodiče dítěte-cizince vůči vzdělávání v české škole?

+ postoj? Jo, jako hraje velkou roli ve chvíli... My potřebujeme, aby ti rodiči byli spolupracující. Často se nám stává, že na základě nějakých kulturních odlišností dochází k nějakým poměrně jako velkým nedorozuměním. Takže my bychom potřebovali, což si myslím, že úplně neumíme, ještě, aby nám ti rodiče důvěřovali. Když je rodič nespolupracující, tak ok. Jasně. Tak prostě nespolupracuje, s tím se nedá nic udělat. My s tím nemůžeme nic udělat. Když jsou dva lidi, kteří vlastní večerku, neumí vůbec česky a začíná pršet, a to dítě pak neumí česky a oni i přes překladatele nenajdou si kurzy, nepřihlásej se tam, nic neudělají, tak my jsme jako dlouze sháněli vietnamského překladatele. Nespolupracující rodič to nemusíme řešit, ale několikrát jsme narazili na to, že v té původní zemi platí nějaké pravidla, které u nás neplatí a pak se ti rodiče toho jako bojí. Že třeba ve chvíli, kdy se v Rusku diagnostikuje autismus, ale oni to diagnostikují jako schizofrenii a oni ty děti zavírají do ústavu, tak ty rodiče potom nechtěj vůbec slyšet o nějakém pedagogicko-psychologickém vyšetření. Obecně pedagogicko-psychologické vyšetření je problém, ale to jako z jiného důvodu, takže ten postoj je dost jako důležitý i v tom za prvé na první úrovni na přístupu toho dítěte ke škole. Když je Česká republika přestupní stanice a všichni vědí, že mají dům ve Španělsku, tak to je něco jiného. A bychom potřebovali v těch rodičích vzbudit důvěru k té instituci. Což je, ač je to u nás dost ještě nastavené silově. Když ti rodiče dělají něco, co my máme pocit, že víme, že nefunguje, tak my máme způsoby, jak je k tomu přimět, což není úplně fér hra. Takže je to těžký.

TO 16 Jaké jsou nejčastější obtíže, které brání všestrannému progresu žáka-cizince v české škole?

+ Nejčastější obtíže jsou v tom, když je to dítě pasivní. Když jak samo nemá snahu, nebo třeba má nějaký jako i intelektový jako propady, trošku, jako. Tak ta pasivita toho dítěte nebo odmítání je velký problém. Jo, co brání hodně, je, když tam má ve třídě mluvčího stejného jazyka. To je velký. Když tam jsou dva Číňani, to si neškrtněš. I dva Ázerbájdžánci, Ukrajinci, to je jako problém.

➔ To jsou otázky, které jsem měla připravené, děkuji, a teď se zeptám ještě na nějaké doplňující. Já bych se chtěla zeptat na ten mezijazyk. Protože to mi jako vždycky vyskočí, v těch rozhovorech. Tak bych se chtěla zeptat, protože ty jsi ho zmínila, že ho používáš, docela je to vlastně i to, co si zjišťuješ na začátku, jestli je schopný takto komunikovat, tak jestli bys to nemohla nějak rozvést. Tak mi to nějak okomentuj.

+ jo, tak protože já nejsem nějaký teatrální typ, tak pro mě je to jediná cesta. A musím říct, upřímně, i nejjednodušší. Ve chvíli, kdy zjistím, že má základy angličtiny, tak hodím nohy nahoru.

➔ a můžu se tě zeptat, týká se to jazyka, nebo se týká obecně komunikace? Jako literatury a komunikace. Nebo když chceš vysvětlit třeba „trhni si nohou“, tak jestli použiješ tu angličtinu nebo vysvětluješ gramatiku anglicky?

+ ne, nevysvětluju gramatiku anglicky. To ne. Ten mezijazyk se týká pokynů. Týká se to něčeho když... Slovní zásobu vysvětluju anglicky jen okrajově, protože jak jsem říkala, i ty děti s tím mají problém. Takže většinou slovní zásobu jim vysvětluju na nějakém příběhu. A pak bude „trhni si nohou“. Takže mezijazyk se týká jenom pokynů. Pojd' sem, jdi na záchod, vysmrkej se.

➔ jasně, takže aby ti to urychlilo ten proces. Takže bych se ještě chtěla zeptat na ten neziskový sektor. Ty jsi říkala, že vaše škola spolupracuje s METOU. Já bych se chtěla zeptat, jestli jsi za své pedagogické působení měla možnost se nějakým způsobem vzdělávat v rámci neziskového sektoru. V nějakých kurzech nebo využívat jejich materiály, nebo jak to máš.

+ jasně, já jsem byla dvakrát na školení od METY ze své vlastní iniciativy. Protože my jsme měli původně dvě učitelky, které učily ty žáky s odlišným mateřským jazykem. Teď už máme jenom jednu, ta druhá odešla. A já jsem se tam přihlásila dobrovolně. Mladý, nadějný nadšený učitel. Přihlásila jsem se tam, byla jsem tam dvakrát a myslím si, že ty lektorky, že to bylo takové oboustranné, že i ty lektorky nás i my je jsme je vnímali jako velmi odtržené od reality. Že my jako ti učitelé jsme si říkali, že kdybych měla tohle dělat s každým jednotlivcem, tak to není v lidských silách. A ty lektorky měly zase takový ten pocit, že tohle můžu dělat s každým a ten cizinec z toho bude mít benefit. Že mám jako, trochu jsem měla, a to je jako můj pocit, čistě jako subjektivní pocity, nemůžou být jiné, než subjektivní, tak mám pocit, že jsme si tam všichni hrozně honili ego, jako. I ty ženský z té neziskovky, ony vědí, co dělají a my víme, co děláme, ale nenašly jsme jako moc společnou řeč, ale to jako čistě pocitová věc. Ale co se týče nějakých jako tipů, tak nám daly dobré tipy. Pro mě to bylo cenné. To zas jako jo, to určitě ano.

➔ A máš nějakou znalost třeba i jiných organizací nebo i možností, jak se rozvíjet, než METU? Nebo když by za tebou třeba přišel rodič žák-cizince a teď by tě žádal o nějaké doporučení na to, jak se ten žák může rozvíjet dál, tak dokázala bys mu ty, ze své vlastní nějaké znalosti?

+ já bych jako věděla, na koho ho mám v té škole odkázat, ale jinak znám jenom METU. Já vím, že existuje ještě něco, ale fakt nevím, jak se to jmenuje. A znám tu Marjánku, ale vím, že to funguje, že jak mají tolik čekatelů, že je to v podstatě jako nereálné.

➔ dobře a ještě bych se tě chtěla zeptat, nebo už ne? Jo, ještě jsem se chtěla zeptat na ty pedagogicko-psychologické poradny. Ty jsi zmínila, že je problém, že pakliže, že tam jde o nějaké vyšetření z pedagogicko-psychologické poradny, tak jestli bys to nemohla nějak rozvést.

+ ten problém spočívá především v té jazykové bariéře. Ve chvíli, kdy člověk chce dělat psychologické vyšetření, tak potřebuje dokonalou znalost toho jazyka, ještě k tomu jako v dětském podání. Oni totiž ty poradny, oficiálně, pokud já vím, oficiálně ty cizince vyšetřovat mají a mají na to nástroje, ale nechtějí. Jo, že to jako, no, z těch důvodů, které jsme zmínily. Jazyková bariéra, mají s tím malou zkušenost a oni už těch českých dětí mají tolik, tam jsou jako velké čekací lhůty. Jo, tady na ty vyšetření. Takže to je první věc, jako organizační a ještě k tomu ty rodiče přijdou některý a ve velkém naštvání řeknou, že tady s tím, ať za nima vůbec

nechodíme. S žádnýma psychologama. Že mají tu představu, že za prvé buď jim to dítě odeberem, nebo z nich děláme blázny. Jo, když jsme navrhovali jedné mamince, že ten kluk má prostě nějaký jako třeba specifické potřeby, o kterých my jako nevíme, tak to úplně odmítla a říkala, on není magor. A je těžké potom, ale to je i u českých rodičů.

➔ dobře, hele, to je asi všechno, já myslím, že to bylo hezké, takže já ti děkuji.